

Τα Καντιωτικά

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
Τεύχος 12^ο Αύγουστος 2009



ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ



Εικόνα εξωφύλλου: Παναγία με το θείο βρέφος.
 Ανθίβολο (σχέδιο σε χαρτί διαστάσεων 30x40 εκ.)
 Χιοναδιτών ζωγράφων από το αρχείο του
 Ασημοχωρίτη Ανέστη Γιαννούλη - Αγιογράφου.
 Χαρισμένο από τον ίδιο τον Ανέστη το 1970,
 μαζί με άλλα 30 μικροσχέδια & ασκήματα,
 στον Κώστα Τζιμούλη, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης
 για την φροντίδα του να προωθήσει προς πώληση
 μεγάλο μέρος του αρχείου σε φιλότεχνους
 & συλλέκτες.
 Η επιλογή της εικόνας του εξωφύλλου δεν είναι
 τυχαία λόγω ότι τον Αύγουστο έχουμε τη μεγάλη
 γιορτή της δικής μας Παναγίας.

Περιεχόμενα:

• Εκδοτικά Προλόγισμα της Συντακτικής Ομάδας	
• ... Και μούρθες απ' τον ουρανό της Γεωργίας Σ. Σκούρτη	
• Μια αξέχαστη «Μεγάλη Παρασκευή» του Νικολάου Δ. Καθάριου	
• Καρό τραπεζομάντηλο του Χρήστου Τσιγκούλη	
• Παλιά και νέα ταυτότητα του Χρήστου Τσιγκούλη	
• Ο πάππους μου ο Σιούτης του Βαγγέλη Σιούτη	
• Η Ντοπιολαλιά μας του Νίκου Δημητρούλη	1
• Τον Απρίλη στο χωριό του Σταύρου Ζηκούλη	1
• Καντσιώτικη ιδιοσυγκρασία του Βασίλη Θ. Ζιώγα	1
• Αδελφοτήτων και Συλλόγων εγγώνιων του Βασίλη Γ. Παπαγεωργίου	1
• Οι παλιοί μαστόροι ήταν μαστόροι του Αργύρη Π. Π. Πετρώνη & του Βασίλη Γ. Παπαγεωργίου	18
• «Domnul Fotograf» του Κώστα Γ. Τζιμούλη	20
• Φωτοθήκη	24
• Οι δραστηριότητες της Αδελφότητάς μας	26

Ανώνυμες επιστολές και κείμενα δεν δημοσιεύονται.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν σημαίνει ότι εκφράζουν και τις απόψεις του Δ.Σ της Αδελφότητας ή της Συντακτικής Ομάδας.

... Και μούρθες απ' τον ουρανό

της Γεωργίας Σ. Σκοπούλη

Αγγελική (Κουτρομπίνα), 87 χρονών.

Κάντσκο, Κόνιτσα 5 Ιούλη 2006

Κι έλεγα: Δεν κάθονται κι αυτά τα παιδιά μου να γράψουν τη ζωή μου! Τόσες φορές τους το έχω πει. Σε ποιόν να πω τη ζωή μου να τη γράψει για να ξέρουν οι νεότεροι πώς ζούσε ο κόσμος τότε. Και μου 'ρθες απ' τον ουρανό! Δεν μπορώ να ζήσω άλλο. Γιατί έχω ζάχαρο, καρδιά, μέση. Φορές-φορές απελπίζομαι. Λέμε και να πεθάνουμε, αλλά είναι γλυκιά η ζωή. Η αλήθεια να λέγεται. Μετά θα είμαστε συνέχεια στο χώμα. Τώρα βλέπουμε και το ένα και το άλλο... Ήταν πολύ σκληρή η δική μου ζωή. Ήμουν αρραβωνιασμένη για πέντε χρόνια. Από τα δεκαπέντε μου. Και μετά πήγε φαντάρος. Στα δυο χρόνια απολύθηκε. Ήθελε να κάνει το σπίτι και μετά να παντρευτούμε. Όμως δεν πρόλαβε γιατί πέθανε. Κατάντησε φθισικός από το κάπνισμα. Δεν είχε κανονικά τσιγάρα και κάπνιζε φούντες από καλαμπόκια και μούσκρου από οξιά. Μετά από ένα χρόνο πέθανε κι άλλο ένα παιδί από την ίδια αιτία. Συγγενείς δικοί μου και δικοί του κάνανε το προξενιό. Και είπαν θα σε δώσουμε στον Νικόλα. Τον ήθελα κι εγώ. Όχι με το ζόρι. Δεν είχαμε ανταμώσει καθόλου, το είχανε ντροπή τότε. Ούτε στην κηδεία δεν πήγα. Ούτε και στους γονείς του πήγαινα. Ύστερα που πέθανε την έλεγα μάνα τη μάνα του. Και όταν παντρεύτηκα, αυτή χαιρόταν πολύ με είχε σαν κόρη. Δεν είχε άλλο παιδί.

Μόνο πήγαινα; Στα χωράφια. Από τα έντεκα, από το σχολείο. Πήγα ως την πέμπτη τάξη. Πότε πήγαινα πότε όχι, μας έπαιρναν να προσέχουμε τα παιδιά της νύφης και να δουλεύουμε. Με τη σαρμανίτσα στην πλάτη και ν' ανεβαίνουμε τις ανηφόρες προς τα χωράφια. Και πώς να τ' αλλάξεις το μωρό μέσα στο κρύο; Βάζαμε το πανί μέσα στον κόρφο για να το ζεστάνουμε...

Πέθανε ο αρραβωνιαστικός και πήρα χήρο. Τότε δεν προτιμούσαν τις αρραβωνιασμένες. Γιάννη τον λέγανε. Τότε είχε πεθάνει και η γυναίκα του' ήταν η εποχή που θερίζανε' κοιμήθηκε στο χωράφι, κάτι την τσίμπησε και σε οχτώ μέρες πέθανε. Ήταν δεν ήταν είκοσι πέντε. Και ο άντρας μου είκοσι οχτώ. Κι εγώ τον βρήκα με τέσσερα παιδιά. Τρία κορίτσια κι

Εκδοτικά

Προλόγισμα της Συντακτικής Ομάδας

Πριν δύο χρόνια περίπου, η συμπατριώτισσά μας, από την Πεδινή Ιωαννίνων, δημοσιογράφος και συγγραφέας Γεωργία Σ. Σκοπούλη κυκλοφόρησε ένα θαυμάσιο βιβλίο με τίτλο «αυτές που γίναν ένα με τη γη» [εκδόσεις ΔΩΔΩΝΗ - Αθήνα 2007]. Μέσα στο βιβλίο αυτό 68 Ηπειρώτισσες, γιαγιάδες ή υπερήλικες τώρα, μολογούν τη ζωή τους. Μια ζωή ταλαίπωρη, βασανισμένη, γεμάτη τυράννια και αποσταμάρα από την ολοήμερη ενασχόληση με τη γη (χωράφια, κηπάρια) και με τα πράματα (ζώα), για την εξασφάλιση του επιούσιου της οικογένειας. Αυτές οι γυναίκες δεν είναι άλλες παρά οι σιωπηλές μανάδες μας και όλες οι αφανείς προγόνισσές μας.

Στο βιβλίο αυτό, ανάμεσα στις γυναίκες που μολογούν τι τράβηξαν τη ζωή τους, υπάρχουν και 4 Καντσιώτισσες. Είναι η Αγγελική Κουτρομπίνα (Λαντζιάραινα), η Όλγα Σίμου συζ. Ιωάννη, η Όλγα Σιούτη (Αγγελάκαινα) και η Πανάγιω Κουτουλούλη. Οι διηγήσεις τους είναι ενδιαφέρουσες, με απλό απροσχημάτιστο λόγο, και αξίζει τον κόπο να γίνουμε όλοι οι χωριανοί κοινωνοί των παθημάτων που μολογούν για τη ζωή τους οι παραπάνω συγχωριανές μας. Διευρύνουν την αυτογνωσία μας και παγιώνουν τις εμπειρίες μας.

Ζητήσαμε από τη συγγραφέα, και αυτή με μεγάλη χαρά μας επέτρεψε, να αναδημοσιεύσουμε στα «Καντσιώτικα» τις διηγήσεις των συγχωριανών μας γυναικών. Την ευχαριστούμε όλοι μας, της ευχόμαστε να είναι πάντα καλά και να μας ξαφνιάζει συχνά με τέτοια ωραία στη γραφή και στο περιεχόμενο βιβλία.

Σε τούτο το τεύχος αναδημοσιεύουμε τη διήγηση της Αγγελικής Κουτρομπίνα (Λαντζιάραινας) με τίτλο «...και μούρθες απ' τον ουρανό». Στα επόμενα τεύχη θα δημοσιεύσουμε και τις διηγήσεις των τριών άλλων γυναικών.

ένα αγόρι, από δεκαοχτώ μηνών μέχρι επτά χρονών, ανά δυο χρόνια. Ήταν Χινόπωρο. Δευτέρα πρωί. Κυριακή βράδυ είχα κοιμηθεί στο χωράφι, βοσκούσα τα βόδια. Ήρθαν οι δύο γυναίκες των αδερφιών μου, έφεραν το σπόρο για να σπείρουμε, και φαγητό. Καθίσαμε στην άκρη στο χωράφι, ανάψαμε φωτιά κι αρχίσαμε να τρώμε καβουρμά, δηλαδή μαγειρίτσα. Σ' αρραβωνιάσαμε, είπαν και οι δυο με μια κουβέντα. Εγώ απόμεινα με το στόμα ανοιχτό. Με ποιόν; ρωτάω. Με το Γιάννη τον Κουτρομπίνα. Έμεινα κόκαλο. Μετά έβαλα τα κλάματα. Γιατί ήταν χαμός για μένα να πάω σ' αυτό το σπίτι και να το αναλάβω. Ένα σπίτι με τέσσερα παιδιά και πεθερό. Ακόμη ένα ζευγάρι βόδια, γιδοπρόβατα, ένα γαϊδούρι, και χωράφια. Κι αυτός να λείπει ταξίδι. Ήταν χτίστης και πήγαινε Θεσσαλία, Χαλκιδική, κι αλλού! Χτες το βράδυ έγινε το προξενιό, μου είπαν. Πήγαν στη μάνα και στ' αδέρφια σου, τον ξέρουν. Είναι πολύ καλός. Μην κλαις. Και ο γάμος θα γίνει την Κυριακή. Συμφώνησαν και τους ραφτάδες, να σου ράψουν τα ρούχα, ένας απ' εδώ και δυο από τη Φούρκα. Τι παντρεία; εγώ ούτε που τον ξέρω! τους είπα. Έ, τον ξέρουν τ' αδέρφια σου, τι να κάνουμε, δώσαμε λόγο! ήταν η δική τους απάντηση.

Τ' αδέρφια μου ρώτησαν τη μάνα. Τι λες μάνα, να τη δώσουμε την Αγγελική; Λέει η μάνα: Ο πατέρας σας έφυγε. Εσείς κάνετε κουμάντο. Ό,τι πείτε. Αν την έχετε εσείς για το ποτάμι, κι εγώ για το ποτάμι την έχω. Αυτά είπε η μάνα μου!

Δεν τον ήξερα. Έμενε μακριά. Κι όταν πέρναγα απ' εκεί, τί, θα κοίταγα παντρεμένο άνθρωπο; Σαράντα μέρες έμεινε χήρος. Ούτε στην κηδεία της δεν μπόρεσε να πάει. Εκείνη ακριβώς την ημέρα έφυγε σε επιστράτευση. Τον πήραν άρον-άρον οι άλλοι νέοι του χωριού. Για να μην αναγκαστεί, στην κατάσταση που βρισκόταν, να πάει μόνος του στην Πυρσόγιαννη όπου έπρεπε να παρουσιαστούν.

Μετά σαράντα μέρες γύρισε σαν πολύτεκνος και αδερφός σκοτωμένου στη Μικρασία. Τα στέφανα έγιναν στην εκκλησία, με γλέντι στο σπίτι της νύφης. Τα φαγητά που είχαμε ήταν μπλιγούρι, κρεμμύδια και πατάτες, βρασμένα στα καζάνια, με πρόβειο και γίδινο κρέας. Εγώ φόραγα φουστάνι βελούδινο, βυσσινί, ποδιά με δαντέλες, και στα μαλλιά κόκκινο μαντίλι και κορδέλες στις κοτσίδες. Εγώ δεν χόρεψα γιατί ήρθα αμέσως εδώ. Και στο σπίτι του γαμπρού

δεν έγινε γλέντι γιατί ήταν χήρος. Καθίσαμε εδώ με τις κουνιάδες και τις θείες. Στα στέφανα τον είδα τον γαμπρό. Ούτε τη μιλιά του, ούτε τον ίδιο ήξερα. Όταν ήρθε καθόμουν, μαζεμένη, σαν ντροπιασμένη. Μετά κουβέντα κουβεντούλα μας έφαγε ο λύκος τη βετούλα...

Ήρθε η Κυριακή, τα στέφανα έγιναν Σαββάτο βράδυ. Το πρωί ήρθε να μου ευχηθεί η αδερφή της πρώτης γυναίκας του άντρα μου. Αυτή δεν είχε παιδιά. Και όταν πέθανε η αδερφή της ήρθε και πήρε το μικρό της κοριτσάκι για να το κάνει δικό της. Όλοι της είχαν πει: Πάρτο και να σου ζήσει. Την Κυριακή, με τις ευχές, έφερε και το κοριτσάκι! Το άφησε χωρίς να πει τίποτε. Κι εγώ δεν είπα τίποτε, γιατί δεν ήξερα τι είχε συμφωνηθεί. Το απόγευμα ένα κορίτσι, ίσα με έντεκα χρονών, ήρθε φορτωμένο με την κούνια και τα ρουχαλάκια του μωρού. Όταν μια θεία είπε στην αδερφή της συγχωρεμένης: καλά μωρή Γιάννο γιατί το πήρες και το ξεχώρισες από τα αδέρφια του και τώρα δεν το κρατάς; Δεν το ήθελε ο πεθερός, της απάντησε. Καλά ο πεθερός που είναι ενενήντα χρονών θα ζήσει μαζί του ή εσύ; Έκανα άλλα πέντε δικά μου και τρεις αποβολές. Από τα πέντε το ένα πέθανε μικρό, και να πώς: Ήταν τριών μηνών. Κι εγώ με ένα δωδεκάχρονο ανιψάκι, για να έχω παρέα, το πήρα να πάμε στην Κόνιτσα να πάρουμε την σύνταξη του πεθερού μου. Με είχε κάνει πληρεξούσιο. Οχτώ ώρες δρόμο. Στην Πυρσόγιαννη σταμάτησα να το θηλάσω. Ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα. Το είχα, κοπανίτσα, στην πλάτη μου, δεμένο με τριχιά και σκεπασμένο με φλοκάτη. Κρύωσε εκείνη την ώρα που το ξεσκεπάσα. Κι όταν φθάσαμε στην Κόνιτσα, άρχισε να βογκάει το μωρό μου. Του βράζει η γυναίκα ένα κρεμμύδι με λάδι και κακοκοιμηθήκαμε εκεί, στο σπίτι του ξενοδόχου, δέκα άτομα σε ένα κρεβάτι. Δεν είχε χρήματα η τράπεζα, κι έτσι δεν πήρα τη σύνταξη, και δεν είχα πώς να πληρώσω το ξενοδοχείο. Με λυπήθηκε ο ξενοδόχος με πήρε στο σπίτι του και μας περιποιήθηκε η γυναίκα του. Στο δρόμο, που γυρίζαμε, έλεγα στον ανεψιό μου: Για κοίτα είναι ζωντανό; Φυσάει - φυσάει, μου έλεγε. Ήρθαμε απόγευμα το βαφτίσαμε, ήρθε η νονά. Αν πάει να είναι λαδωμένο, είπα. Και πήγε.

Και μετά έκανα τ' άλλα τέσσερα κάτω στο κατώι. Η μια με την άλλη, δεν είχαμε μαμές τότε. Ήμασταν ντιπ πίσωδρομικοί. Μόλις γεννούσαμε δεν μας άφηναν να πλυθούμε ούτε να αλλάξουμε. Γιατί δεν έκανε, έλεγαν. Και κοιμό-



Η Αγγελική Κουτρομπίνα σε παλιότερη φωτογραφία με τον άνδρα της Γιάννη και τη μικρή της κόρη Στέλλα.

μασταν με τα αίματα και με όλες τις βρώμες επάνω μας. Το παιδί το κολυμπούσαμε μετά τρεις μήνες στο νερό! Μόλις έβγαине του κόβα-με τον αφαλό και του βάζαμε λίγο αλάτι. Μετά του δέναμε γύρω-γύρω το κεφάλι μ' ένα μαύρο μαντίλι και το σκεπάζαμε με μαύρο πανί, για να μην το ματιάζουν. Δεν πάθανε τίποτα. Μια χαρά ήταν, και είναι. Νάτα μεγάλωσαν. Τα οχτώ είναι στη ζωή. Παντρεμένα με παιδιά κι εγγόνια. Εγώ έχω δεκαοχτώ εγγόνια και εφτά δισέγγονα! Δεν τα ξεχώρισα ποτέ. Έκανα τα πάντα να τα ευχαριστήσω. Και δεν ήθελα να δώσω δικαίωμα στον κόσμο να λέει: να η μητριά...

Τρία παιδιά του άντρα μου και ένα δικό μου πήγαν στη Ρουμανία. Με τον ανταρτοπόλεμο γινόταν εδώ χαλασμός. Με τον άντρα μου, που ήταν ταξίδι στα Φάρσαλα ένα χρόνο δεν είχαμε καθόλου επικοινωνία. Εδώ κάθε μέρα τ' αεροπλάνα βομβάρδιζαν. Έρχονταν οι αντάρτες μας σήκωναν και μας πήγαιναν στο δάσος, μέναμε σε καλύβες από κλαδιά μέχρι να περάσει το κακό. Και με το φόβο να πηγαίνουμε για θέρο, στο μύλο για άλεσμα. Τα παιδιά να τα στέλνω τότε με την μάνα τότε με τον πεθερό για να κρυφτούν στο βουνό, κι εγώ να έρχομαι εδώ, να ζυμώσω ψωμί, να φτιάξω φαγητό, και να τους το πάω. Μια φορά καθώς μαγείρευα

κρέας βραστό γυρίζει η κατσαρόλα και πέφτει στο πόδι μου. Ρίχνω κρύο νερό και βγαίνει και το δέρμα με τις κάλτσες. Βάλαμε κοπριά τίποτε, βάλαμε ασβεστόνερο χειρότερα. Πέρασε η μάνα από ένα γέρο το και το, του λέει. Φέρε, της λέει, δέκα αυγά. Τα έβρασε, πέταξε το ασπράδι και τηγάνισε τους κρόκους. Μετά έβαλε λάδι και το άπλωσε πάνω στο πόδι. Κάπως μαλάκωσε. Κατά το απόγευμα, υπόφερα ακόμη και ήμουν ξαπλωμένη, άρχισαν οι βομβαρδισμοί με ρουκέτες. Πέφτει μια και γκρεμίζεται η διπλανή κάμαρα όπου κοιμόταν το παιδί. Κακοσηκώνομαι, με το ζόρι. Πέφτει κι άλλη μια ρουκέτα και κλείνουν οι πόρτες. Δεν μπορώ να πάω στο παιδί. Σερνάμενη πάω και εγώ στον υπόνομο όπου ήταν και οι άλλοι, το είχαμε για καταφύγιο. Άρχισα να κλαίω και να φωνάζω για το παιδί. Ήμουν σίγουρη ότι σκοτώθηκε... Η σαρμανίτσα κομμάτια και το παιδί άθικτο! Είχε πέσει μια γρεντιά και το παιδί ήταν από κάτω και δεν πλακώθηκε από τον τοίχο! Το τυχερό του ήταν που αναποδογύρισε η σαρμανίτσα κι αυτό βρέθηκε απ' έξω!

Υπόφερα πολύ. Τόση οικογένεια, τόσα παιδιά να κοιτάς! Χωράφια, ζώα... Και να έχουμε και τα φορεία στον εμφύλιο! Κουβαλάγαμε φορεία με αντάρτες τραυματίες πάνω στο Γράμμο και από εκεί τους πήγαιναν στην Αλβανία. Εμείς πηγαίναμε μέχρι ένα σημείο μόνο. Τα γαιδούρια, που κουβάλαγαν διάφορα πράγματα, τα έπαιρναν πιο μέσα και μετά τα άφηναν και γύριζαν πίσω μόνα τους. Ξέρανε κι αυτά το δρομολόγιο! Καθώς κρυβόμασταν για να μην μας δουν τ' αεροπλάνα, πετάχτηκε μια σπίθα από οβίδα. Τραυματίστηκα λίγο στη μέση. αλλά έχασα το μάτι μου. Και το παιδί που το είχα στην αγκαλιά δεν έπαθε τίποτα!

Πώς ζω; πώς ζω! Κι εγώ απορώ. Όμως είχα πολύ καλόν άντρα. Ήταν πολύ αγαπητός και με αγαπούσε πολύ...

Μπρος μου κίνησα το δρόμο
το στενό το μονοπάτι
Βρίσκω μια μηλιά στο δρόμο
με τα μήλα φορτωμένη
και με τ' άνθη στολισμένη
Κι άπλωσα να πάρω ένα
κι η μηλιά μου αντιλόηθε
μην το πάρεις μην τ' αφήσεις
κι ασχημαίνει το κλωνάρι...

(Γαμήλιο τραγούδι)

Μια αξέχαστη «Μεγάλη Παρασκευή»

του Νικολάου Δ. Καθάριου

Ο πατέρας μου -μύρο το χώμα που τον σκεπάζει- Δημήτριος Ευαγγέλου Καθάριος γεννήθηκε το 1901. Τελειώνοντας το δημοτικό σχολείο του χωριού ακολούθησε τον πατέρα του με τα μπουλούκια των μαστόρων στα ταξίδια του. Πήγαινε σαν μαστορούλι μαζί του στην ξενιτιά προκειμένου να μάθει καλά την τέχνη του χτίστη, όπως ο ίδιος την ήξερε καλά, και με αυτήν (την τέχνη) έβγαζε τα χρήματα που χρειαζόταν, για να συντηρήσει κάπως άνετα την οικογένειά του, η οποία αποτελούνταν από τέσσερα αδέρφια και τη μάνα του, δηλαδή τη δική μου γιαγιά και τη «μανίτσα». Ο πατέρας μου έγινε πραγματικά καλός μάστορας, γιατί άκουγε με πολλή προσοχή τις συμβουλές του πατέρα του και έδειχνε πολύ ενδιαφέρον για τη δουλειά.

Σαν μεγάλωσε και ήρθε στα εικοσιένα του, επιστρατεύτηκε και ο πόλεμος του 1922 τον βρήκε να υπηρετεί στο σύνταγμα του ταγματάρχη Τσιπούρα με το βαθμό του λοχία. Η Μικρασιατική εκστρατεία τον βρήκε στην πρώτη γραμμή. Έζησε όλη την κόλαση της άτυχης εκείνης εκστρατείας και μας διηγούνταν όλα τα τρομερά γεγονότα που υπέστησαν από τους τούρκους. Κατά την οπισθοχώρηση η τύχη τους βοήθησε να προλάβουν να μπουν στα πλοία και να φτάσουν, όσοι γλίτωσαν, στην Ελλάδα. Γύρισε στο χωριό και για λίγα χρόνια ακόμα εργάστηκε στις οικοδομές. Όμως η τέχνη αυτή δεν τον ικανοποιούσε πλέον, οι τραγικές μνήμες της Μικράς Ασίας ήταν νωπές ακόμα και το ενδεχόμενο μιας νέας επιστράτευσης τον τρόμαζαν· γι αυτό πήρε μια σπουδαία αλλά και δύσκολη απόφαση:

-«Θέλω», είπε μέσα του, «να γίνω παπάς, για να βρίσκομαι στο σπίτι μου στο χωριό και να βοηθώ, όσο γίνεται περισσότερο και καλύτερα, την οικογένειά μου και τους χωριανούς μου και να μην ξαναπιάσω όπλο στα χέρια μου...».

Για να γίνεις παπάς έπρεπε σύμφωνα με τον εκκλησιαστικό νόμο πρώτα να είσαι παντρεμένος· παντρεύτηκε, λοιπόν, την Αλεξάνδρα Αθανασίου Σούφλα με την οποία απέκτησε πέντε παιδιά: Τρία κορίτσια και δύο αγόρια. Τα κορίτσια και τα τρία δεν είχαν την τύχη να ζήσουν· πέθαναν σε μια θανατική γρίπη, που είχε πέσει

στο χωριό. Από τη φοβερή εκείνη ασθένεια ζήσαμε εγώ και ο αδελφός μου Χαρίλαος. Για τους δυο γονείς αυτό ήταν μεγάλο χτύπημα. Έτσι ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο η σκέψη του πατέρα μου να γίνει παπάς. Το 1927 παρουσιάστηκε στο δεσπότη και του είπε την επιθυμία του. Ο δεσπότης του είπε ότι για να πάρει κανείς μια τέτοια μεγάλη απόφαση για ένα τόσο δύσκολο έργο χρειάζεται αφοσίωση στη θρησκεία, πίστη, υπομονή, εγκράτεια και απαλλαγή από τις κοσμικές συνήθειες. Ο πατέρας μου τον διαβεβαίωσε ότι είχε το κουράγιο και τη θέληση να ακολουθήσει πιστά όλες τις εντολές της Εκκλησίας. Ο δεσπότης δέχτηκε την διαβεβαίωσή του και του πρότεινε να παρακολουθήσει μαθήματα στο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα και λειτουργεί κοντά στο θρυλικό Καλπάκι Ιωαννίνων. Ο πατέρας γύρισε στο χωριό, κουβέντιασε με τους δικούς του και με τη γυναίκα του όλα όσα του είπε ο δεσπότης και κανείς δεν είχε αντίρρηση. Έτσι, ύστερα από ώριμη σκέψη, πάρθηκε τελικά η απόφαση να γίνει παπάς. Πήγε, λοιπόν, στη Βελλά και, όταν όλα πήγαν καλά, χειροτονήθηκε παπάς και τοποθετήθηκε στο χωριό. Στο χωριό ήταν και άλλος παπάς, ο Παπαγιώργης, κάτοικος και αυτός του χωριού, γι' αυτό ο δεσπότης τους έστελνε να λειτουργήσουν και σε άλλα γειτονικά χωριά. Ακολούθησε ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος του 1940-41, η Γερμανική κατοχή, Εθνική αντίσταση και ο Εμφύλιος. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου ο πατέρας μου βρήκε άδικο, βάνουσο και βίαιο θάνατο. Αυτό το τελευταίο, όμως, είναι μια άλλη, πολύ μεγάλη και τραγική ιστορία, η οποία δεν είναι του παρόντος.

Ως παπαδοπαίδι παρακολουθούσα όλες τις Λειτουργίες, που τελούσε ο πατέρας μου. Από τις Ακολουθίες αυτές αποκόμισα πολλές εμπειρίες και έντονα βιώματα, ένα από τα οποία είναι πιο ζωηρό και ωραίο γεγονός, που θα μου μείνει αξέχαστο· είναι μια «Μεγάλη Παρασκευή»:

Ήταν Πάσχα του χίλια εννιακόσια σαράντα τέσσερα (1944) Μεγάλη Παρασκευή. Εκείνη την μέρα τα πάντα ήταν κλειστά. Το χωριό βρισκόταν σε πένθος, όπως ταιριάζει στην παράδοση. Ακόμα κι εμείς τα παιδιά, που άλλοτε γεμίζαμε τους δρόμους και χαλάγαμε τον κόσμο με τις φωνές και τα παιχνίδια μας, εκείνη την ημέρα ήμασταν σε περιορισμό.

Το πρωί η εκκλησία ήταν ανοιχτή και το Σκεύ-

ασμα του Επιταφίου ήταν έξω στο νάρθηκα, για να στολιστεί αργότερα από τις κοπέλες. Η διαδικασία του στολισμού ήταν η ακόλουθη: Τα κορίτσια πρωί-πρωί παρέες-παρέες βγαίνανε στα λιβάδια και στ' αλώνια και μαζεύανε λουλούδια για να στολίσουν τον Επιτάφιο. Τον Απρίλιο τα λουλούδια ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες, ήταν άλλοτε πολλά και άλλοτε έψαχνες να τα βρεις με το κερί, που λένε. Πάντως τα πρώτα λουλούδια που ξεπετάγονταν με την πρώτη ζέστη αυτήν την εποχή ήταν: τα «ίτσια», οι «πιτσαλούδες» και τα λουλούδια της πασχαλιάς (δηλαδή οι μαργαρίτες). Εκτός από τα λουλούδια, που μαζευαν στα λιβάδια και στ' αλώνια, σπάζανε και κλωνάρια από τις αμυγδαλιές και τις κρانيές, που κι αυτές με λίγη ζέση σκάζανε μπουμπούκια κι έβγαζαν τα πρώτα λουλούδια τους. Μετά οι κοπέλες με τα λουλούδια στην αγκαλιά έρχονταν όλες μαζί στην εκκλησιά και στολίζανε το Σκεύασμα του Επιταφίου. Στις δέκα η ώρα το πρωί γινόταν η ακολουθία της αποκαθήλωσης, κατά την οποία φεύγει ο Εσταυρωμένος από το κέντρο της εκκλησίας και στη θέση του μεταφέρεται και τοποθετείται από τις κοπέλες το καταστολισμένο σκεύασμα του Επιταφίου. Είναι πολύ συγκινητική η σκηνή, όταν ο ιερέας έχοντας σκεπασμένο το κεφάλι του με το σεντόνι της ταφής του Κυρίου περιφέρεται πρώτα «τρεις της Αγίας Τραπέζης» και μετά βγαίνει από το Ιερό· προπορεύεται το παιδί, που κρατάει το μανάλι (μανουάλι), ακολουθεί ο ψάλτης κρατώντας στα χέρια του το βιβλίο με τα τροπάρια του Πάσχα ψάλλοντας σε αργό σκοπό το «ότε εκ του ξύλου καθήλε...», ακολουθεί άλλο παιδί με το θυμιατό και ο ιερέας με το σεντόνι του Επιταφίου. Την ώρα αυτή επικρατεί απόλυτη ησυχία από όλο το εκκλησίασμα.

Εκείνο όμως που, όπως αναφέρω πιο πάνω, μου έμεινε βαθιά χαραγμένο στη μνήμη μου -ιερό ενθύμιο- ήταν η βραδινή Ακολουθία: Σαν πήρε να νυχτώνει ο ιερέας-πατέρας μου, όπως πάντα, έφυγε πρώτος από το σπίτι, πήγε στην εκκλησία και χτύπησε την καμπάνα. Εμείς οι άλλοι: -η μανίτσα, η μάνα κι εμείς τα παιδιά- φύγαμε από το σπίτι λίγο αργότερα. Ντυμένοι με τα γιορτινά μας και με τις κουλούρες το κερί στο χέρι (τότε δεν υπήρχαν έτοιμες λαμπάδες και τα κεριά που χρησιμοποιούσαμε τα έκανε η μανίτσα με το καθαρό κερί που κρατούσαμε από τα μελίσσια μας). Είχε νυχτώσει, όταν φτάσαμε στην εκκλησιά. Σαν μπήκαμε μέσα εγώ έμεινα για λίγο ακίνητος, μαγεμένος

από το θέαμα που αντίκρισα μπροστά μου: Δεξιά και αριστερά του Επιταφίου στέκονταν έξι (6) φαντάροι φορώντας τη στρατιωτική τους στολή, με τα κράνη στο κεφάλι και τα όπλα «παρά πόδας», στέκονταν ακίνητοι σαν αγάλματα σε στάση προσοχής. Οι έξι αυτοί φαντάροι ήταν παιδιά (παλικάρια) του χωριού μας, που ανήκαν στον ΕΛΑΣ. Μπροστά από τους έξι στρατιώτες ήταν ο Θωμάς Καζάκης - κι αυτός στα στρατιωτικά ντυμένος- έχοντας στη μασχάλη του τη σάλπιγγα στολισμένη με δυο κορδέλες στα χρώματα της Σημαίας.

Μετά από λίγο εγώ μπήκα στο Ιερό, πήγα κοντά στην Ωραία Πύλη και από εκεί μισοέβγαζα το κεφάλι μου, κοιτούσα και χάζευα με το θέαμα. Ο πατέρας μου με μάλωνε για τη συμπεριφορά μου αυτή και μου έλεγε να μην κοιτάω. Σαν ήρθε η ώρα να γίνει η περιφορά του Επιταφίου γύρω από το χωριό, βλέπω να σηκώνουν τον Επιτάφιο τέσσερα παλικάρια, να βγαίνουν από την εκκλησία και να ξεκινούν για την περιφορά του γύρω από το χωριό, όπως προανέφερα. Μπροστά πήγαινε ο Θωμάς με τη σάλπιγγα παίζοντας πένθιμα εμβατήρια· πίσω τα παιδιά με τα μανουάλια, μετά οι ψάλτες και μετά, ντυμένος με τα ιερά άμφια, ο παπάς-πατέρας μου με το θυμιατό στο χέρι. Πήγαινε μπροστά και ακολουθούσαν τα παιδιά με τον Επιτάφιο στους ώμους τους. Δεξιά και αριστερά του Επιταφίου βάδιζαν οι έξι στρατιώτες έχοντας αυτή τη φορά τα όπλα «υπό μάλης» - όπως ταιριάζει να τιμήσουν ένα νεκρό- και πίσω όλοι οι χωριανοί (τότε το χωριό θα αριθμούσε γύρω στα εξακόσια με εφτακόσια άτομα) με αναμμένα τα κεριά και χωρίς να ακούγεται ο παραμικρός ψίθυρος ακολουθούσαν τον Επιτάφιο. Έτσι με απόλυτη σιγή και ευλάβεια ολοκληρώθηκε η περιφορά του Επιταφίου και η τελετή συνεχίστηκε κανονικά μέσα στην εκκλησία. Μετά την «Απόλυση» ξαναγυρίσαμε όλοι στα σπίτια μας, αφού είχαμε συμμετάσχει με όλο μας το Είναι στο Θείο Πάθος. Ο κόσμος τότε βίωνε πραγματικά τις ιερές στιγμές της θρησκείας μας· και μελαγχολώ, όταν βλέπω το πώς γίνεται σήμερα στις εκκλησίες η περιφορά του Επιταφίου!!!

Όλο αυτό το γεγονός, επαναλαμβάνω, θα μου μείνει αξέχαστο για όσα χρόνια μου μένουν ακόμα να ζήσω...

Καστοριά 15 Μαΐου 2009

Επιμέλεια κειμένου, Θωμά Α. Μουκούλη.

Καρό τραπεζομάντηλο

του Χρήστου Τσιγκούλη

Κυρίαρχη αιτία για τη νοσταλγία να διαμορφώσει ένα θησαυροφυλάκειο για τη μνήμη. Μία από τις βασικότερες επιθυμίες της ψυχής μου να τρέξει στην Ήπειρο και την ιδιαίτερη κορνίζα της που έχει τοποθετήσει το Καντσικό, ήταν και είναι ακόμη τα αμπέλια και η θέασή τους. Έχει αποτυπωθεί ανεξίτηλα στη θύμησή μου μια παρένθεση αρμονίας, ένα δημιούργημα τελειότητας που μ' έκανε υπερήφανο για τη Δροσοπηγιώτικη καταγωγή μου και παράλληλα κάθε φορά που τα αντίκρυζα από κοντά ή από μακριά νόμιζα πως συνταίριαζε η όψη τους και πειθαρχούσε το έξω φυσικό χάος με τη μέσα μου υπαρξιακή αναρχία και άγνοια.

Αυτός ο χώρος ο θαυματουργός της τάξης και της αρμονίας με επίκεντρο τις τοποθεσίες της Πέβητας και του Προσήλιου ήταν σαν πέπλο ξεχωριστά επιμελημένο. Ένας γαλαξίας με σκόρπιες μικρές απεραντοσύνες, ένα καρό τραπεζομάντηλο στις αποχρώσεις του πράσινου, του καφέ και του γκριζου.

Πολλές φορές όλη εκείνη η εικόνα της προκλητικής εμφάνισης και φροντίδας σε αντίθεση με τη γύρω άναρχη βλάστηση "ζήγγρα" μεταφράζονταν στην αίσθησή μου σαν αντίθεση πλούτου και φτώχειας, σαν μιας άλλης μορφής ταξική διαφορά, εξαιτίας του ανθρώπινου γούστου.

Σε εκείνες τις ζεστές τοποθεσίες στα χαμηλά του χωριού, εκεί που ακόμα και ο πιο βλοσυρός χειμωνιάτικος ήλιος στέλνει χαμόγελα και βιαστικές καλημέρες, οι πρόγονοί μας αιώνες πριν ανακάλυψαν το χώρο για να ικανοποιήσουν το τερπνόν μετά του ωφελίμου, δηλαδή να παντρέψουν το θρησκευτικό νόημα της εργασίας με τις κρυμένες αισθητικές του αναζητήσεις. Το αμπέλι για τους Καντσιώτες είχε τη σημασία και την ιερότητα ενός ξεχωριστού πολιτισμού. Ήταν μια ολόχρονη δοξολογία για το αποτέλεσμα του μόχθου τους, μια δημιουργία που σε κανένα άλλο αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς δεν ήταν τόσο αφοσιωμένοι όσο με την αμπελουργία.

Όλα τα υπόλοιπα μέτωπα εργασίας - όπως η καλλιέργεια των χωραφιών, τα πετρόχτιστα έργα, οι κήποι, τα καρποφόρα δέντρα, τα οικόσιτα ζώα, ήταν σε δεύτερη μοίρα και ποτέ δεν είχαν την επισημότητα του αμπελιού.

Σαν ιεροτελεστία άρχιζε και τελείωνε η δημιουργία τους. Από το πρώτο σκάψιμο "το στρεμάτισμα" μέχρι το φύτεμα, το κλάδεμα από το ράντισμα μέχρι το κορφολόγημα και τον τρύγο αλλά και στην φθινοπωρινή τους μεταμόρφωση με τα κιτρινισμένα φύλλα στο υγρό χώμα, μαζί με τον χειμωνιάτικο αγιασμό, τα Θεοφάνια, όλες οι επισκέψεις των ανθρώπων εκεί συνοδεύονταν από φράσεις και λόγια σεβασμού. Μια πρωτόγνωρη τρυφερότητα που εμφανιζόταν σαν κρυμμένη έκπληξη στα πελεκημένα πρόσωπα των καλλιεργητών.

Ίσως κάποιος ρομαντικός αυτή τη σχέση των χωριανών μου με τα αμπέλια να την περιέγραφε «σαν ποιητικά αντιφεγκίσματα και χλοερό κέντημα με απαλές χειρονομίες». Θα μπορούσε να πιστέψει και να ισχυριστεί ότι το αμπέλι στην παράδοση του Καντσικού ίσως να είχε την αρχέγονη σημασία ενός λατρευτικού TOTEM. Ένα δημιούργημα βοηθός που μέσα από την πράξη και την επαφή με τα κλήματα έφερνε τη λύτρωση από κάθε κακό και μετέτρεπε σε αγάπη και καλοσύνη όλες τις σκληράδες της ζωής.

Δάσκαλοι αυτοδίδακτοι, σκυφτοί, λιγόλογοι άπλωναν στα στοιχισμένα κλήματα στο αφράτο χώμα γνωρίζοντας τις μυστικές τους ανάγκες από την αρχή μέχρι την καρποφορία. Έπειτα τρυγούσαν την αμοιβή τους μετατρέποντάς την σε χρυσοπόρφυρο κρασί που τους συνόδευε για μήνες σαν μια Διονυσιακή, μεθυστική απελευθέρωση.

Το περασμένο φθινόπωρο θέλησα να επισκεφθώ το παλιό θαύμα, το μετέπειτα καταφύγιο της φαντασίας μου που με τη σειρά του θα γινόταν νοσταλγία ξενιτεμένη. Επίσκεψη βουβή σε απόλυτη ερημιά και εγκατάλειψη, ένα εσωτερικό μοιρολόι για τους δημιουργούς που χάθηκαν, για τα απομεινάρια ενός πολιτισμού που τα σκεπάζει η εκδίκηση της αρπακτικής βλάστησης που κάποτε ήταν ο φτωχός θεατής στην αρχοντιά και τώρα ο εκδικητής της.

Κλήματα απομεινάρια, πεζούλια γκρεμισμένα, κάποια δέντρα οπωροφόρα σκεπτικά, ζωές που γέρασαν και προσπαθούν να επιβιώσουν

με λίγους καρπούς σαν τελευταίες αναπνοές. Μοναδικοί επισκέπτες πια, στον ιερό χώρο των αμπελιών, τα άγρια ζώα τις νύχτες και τα ανήσυχα πουλιά την ημέρα. Λίγες χνουδάτες αγριομέλισσες ψάχνουν με ήχο μονότονο σαν ίσο βυζαντινό να βρουν για λάφυρα κάποιες ρώγες από σταφύλι ξεχασμένο, έναν καρπό σαν αντίδωρο ευγνωμοσύνης για τη συντροφιά, ένα δάκρυ συμπυκνωμένο για όσα χάθηκαν και για το μεγαλείο που δεν θα ξαναγυρίσει.

Περισσός, Αθήνα

Παλιά και νέα ταυτότητα

του Χρήστου Τσιγκούλη

Είναι η τέταρτη φορά που άλλαξα Δελτίο Ταυτότητας, αλλά είναι η πρώτη φορά που μετρώ τόσο προσεκτικά τις προσθαφαιρέσεις σε εξωτερικά και εσωτερικά προσωπικά μου δεδομένα.

Βγήκα από το αστυνομικό τμήμα με την αίσθηση μιας μεγάλης απώλειας στην καταγωγική μου γνησιότητα. Τα αστικά και ευρωπαϊκά στοιχεία που έχουν προστεθεί μαζί με τα ίχνη του χρόνου στη φωτογραφία και τη σκέψη μ'έχουν αρκετά μετατοπίσει προς την ανώνυμη συνολοποίηση. Βλέπω μια ταυτότητα που αφυδατώνει το τοπικό και διαφορετικό που για δεκαετίες αποτελούσε σύμβολο πίστης και ψυχικής ισορροπίας από τότε που βρέθηκα μακριά από τα γενέθλια χωμάτα.

Θυμήθηκα πόσο μεγάλη απόσταση και πόσο μικρή σχέση έχει ετούτη η ώρα από την εποχή της πρώτης μου ταυτότητας... Τότε στη φοβική υποδιοίκηση χωροφυλακής Πυρσόγιαννης όπου η φωτογραφία με τα τριμμένα ρούχα όλα τα υποδεχόταν χωρίς φίλτρο μέσα στις αναταράξεις της εφηβικής μου παρθενικότητας. Πρώτη θεμελιακή αποτύπωση, κάτι σαν τίτλος τιμής. Ένα σήμα κατατεθέν εκείνο το τετράγωνο χαρτί που με γέμιζε δικαίωση και περηφάνια. Και τώρα που το σκέφτομαι, λόγω της σκληρής καθημερινότητας της ζωής στα χωριά μας, θα ταίριαζε σαν έμβλημα η μορφή ενός φτωχού τιμωρημένου Σίσσυφου σε αμετανόητη κόντρα με του άγριου καιρού την εξουσία.

Επέστρεφα, θυμάμαι, μαζί με άλλους τρεις

συνομήλικους στην ποταμιά, ήταν άνοιξη. Γελούσαμε, πειραζόμασταν, μιλούσαμε για νύφες. Είχαμε απότομα μεγαλώσει, πίστευα πως είχα αποκτήσει το δικαίωμα να διαβάσω το μυθιστόρημα της ζωής από άλλη σκοπιά και πέρα απ' τα μαστοροχώρια, σε μακρινά λαμπροφορεμένα στη φαντασία μου ανθρωποσύνολα, απλησίαστα σχεδόν μαγικά στη δική μας ταπεινή καταγωγή.

Ήταν η εποχή που επέστρεφαν οι Βλάχοι και τα χελιδόνια, οι Μαστόροι έφευγαν για την ξενιτιά και στα χωράφια στις πλαγές πολύχρωμες πεταλούδες οι γυναίκες τραγουδούσαν τη ζωή λυπητερά. Τολμώ να ισχυριστώ πως η εσωτερική της ψυχής μας ταυτότητα είχε τη συστολή της ντροπαλότητας. Λάτρευε κοινοβιακές αξίες και την ομαδική λογική. Και παρότι διαβάζαμε τα συναξάρια της εκκλησίας και λέγαμε το «Πιστεύω» στην καθημερινή μας συλλογική προσπάθεια δεν χωρούσαν μίζερες μεταφυσικές αναζητήσεις.

Πάνω απ' όλα η πράξη και η χειροπιαστή επαφή με την ύλη. Μία επαφή που έδινε ζωή και αισιοδοξία. Όπως ήταν η επαφή με το χώμα και την οσμή του οργωμένου χωραφιού, η ζεστή ανάσα και το αθώο βλέμμα των ζώων, το ηδονικό άγγιγμα με τα στάχυα, τα κλήματα, την ομιλούσα πέτρα και τον κισσό (οξυό) στα στα χιονισμένα έλατα. Μ' αυτές τις επαφές, τις στερήσεις και τις διψασμένες μας επιθυμίες ερχόταν η ωρίμανση μαζί με τη ρομαντική φυγή σε άλλους κόσμους χορτάτους και με λιγότερες ατέλειες.

Τώρα μ' αυτό το νέο γραφειοκρατικό εφόδιο στα χέρια η σύγκριση με το πρώτο δελτίο ταυτότητας θυμίζει τη γλυκιά τρικυμία της πρώτης αγάπης που ξεθώριασε μαζί με τις ημερομηνίες. Το Χωρίον Κάντσικον βαπτίστηκε Δροσοπηγή που λιγοστεύει. Η Επαρχία Κονίτσης έγινε Δήμος Μαστοροχωρίων που φθείρεται. Το γένος δεν υπάρχει, ούτε το θρήσκευμα και δίπλα στα Ελληνικά γραμματικά στοιχεία προστέθηκαν τα Λατινικά. Η Ήπειρος δεν αναφέρεται και μονάχα στη μνήμη υπάρχει σαν το παλιό κρασί, ξεχασμένο σε σκοτεινό κατώι.

Γυρίζω σπίτι. Έχω την αίσθηση κοιτώντας γύρω μου, ότι συμπορεύομαι με ένα σύνολο υπάρξεων ανήσυχο και απόμακρο απ' τη φύση και την ελευθερία της λιτότητας, αιχμάλωτο της καθημερινότητας, χορτάτο και ανικανοποίητο. Συμπεριφορές «Διεθνών Προδιαγραφών»

Κάτι παραπλήσιο με τη νέα ταυτότητά μου. Νιώθω άβολα. Θυμάμαι σταθερότερες αξίες, κι όσο κι αν έχω απομακρυνθεί από τη μακρινή πορεία της Ηπείρου, αισθάνομαι απέναντι και αιρετικά στα σημερινά. Προ παντός, εάν είσαι από τα Μαστοροχώρια, εκεί που σε μια γωνία τους φιλοσοφεί καρτερικά το Κάντσικο της ιστορίας αμύνεσαι.

Έστω κι αν παντού και πάντοτε βρίσκεις ανθρώπους με καλοσύνη και ανταπόδοση, με ευγένια και αλληλοσεβασμό, εν τούτοις οι γηγενείς σχέσεις έχουν άλλη συγκίνηση. Όσο κι αν μας έχει αραιώσει ο Μαστροχαλαστής καιρός πάντα αναζητούμε το ξαφνικό αντάμωμα με παιδικούς φίλους, πάντα νιώθουμε την ανάγκη της καλημέρας και την ξαφνική εναλλαγή από την ομαδική χαρά στην ομαδική θλίψη, βασικό γνώρισμα της βουνίσιας συμβίωσης.

Είναι χειμωνιάτικη μέρα σήμερα, χαμηλωμένος ο ουρανός. Κι όμως δεν κρύβει καμμία έκπληξη η συνέχειά του όπως συνέβαινε στα παιδικά μου μάτια στην πετροστόλιστη Δροσοπηγή. Τότε που μέσα από την άγρια και σκοτεινή καταιγίδα πρόβαλλε ξαφνικά ο ήλιος και έκανε τα μουσκεμένα σπίτια να χαμογελούν.

Παλιά και νέα ταυτότητα... οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος σε ανταγωνισμό.

Σωκράτους 12 Περισσός / Αθήνα

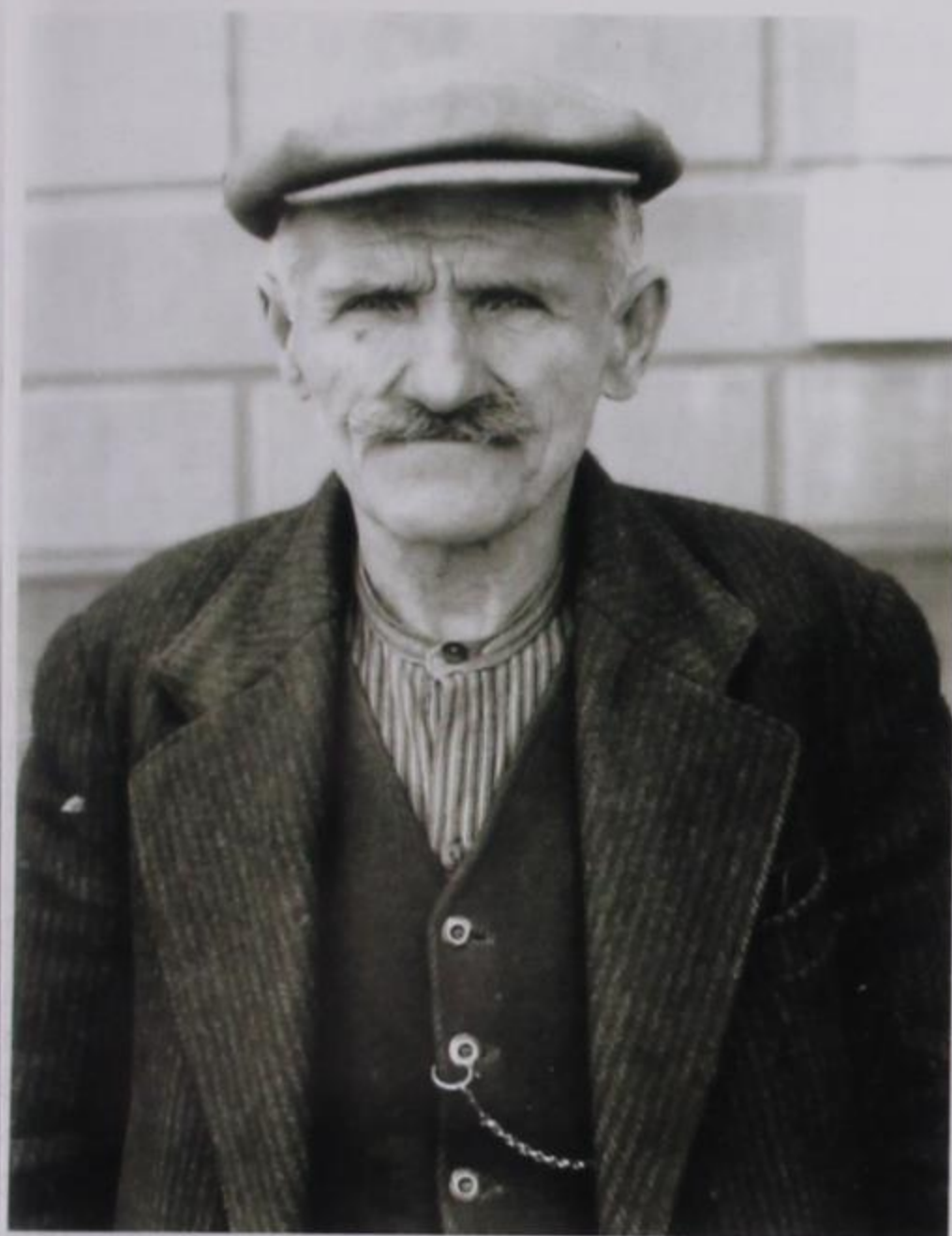
Ο πάππος μου ο Σιούτης

του Βαγγέλη Σιούτη

Ο πάππος μου Ιωάννης Σιούτης του Σπυρίδωνα και της Κυράτσως γεννήθηκε το 1888 και ήταν αδελφός της Αικατερίνης Σιούτη, μετέπειτα συζ. Θωμά Καπλάνη, γνωστής ως μπάμπω Λαγκαντούσιου. Ήταν παντρεμένος με την Αγγελική, το γένος Σπέλλα (Ζούρα), η οποία ήταν γεννημένη του 1885. Η Αγγελική ήταν αδελφή του Σταύρου Σπέλλα και Βασίλη Σπέλλα. Απέκτησαν μαζί 3 παιδιά (= αγόρια) και ένα κορίτσι. Τον Δημήτριο Σιούτη, τον Βασίλειο Σιούτη, τον Κωνσταντίνο Σιούτη και την Κυράτσω Σιούτη, συζ. του Κώστα Μουκούλη (Τσιαμαλιάρη) αργότερα.

Πολύ νεαρός ο πάππος μου άρχισε να δουλεύει κοντά στους μαστόρους. Ταξίδευε με τα μπουλούκια και έβγαζε πέτρα στα λατομεία για να δουλέψουν οι μαστόροι, γιατί ήταν γερό παλληκάρι. Το 1912 πήρε το δρόμο της ξενιτειάς και βρέθηκε στην Αμερική. Εκεί δούλεψε τσαγκάρης σε εργοστάσιο παπουτσιών. Γύρισε πίσω στην Ελλάδα 8 χρόνια μετά και εξακολούθησε να ταξιδεύει με τα μπουλούκια. Ήταν από τους πιο δυνατούς άντρες του χωριού μας. Λένε ότι όταν έπιανε και χτυπούσε με τη βαριά, εκείνου που κρατούσε την παραμίνα άναβαν τα χέρια. Έκαιγε η παραμίνα από τα πολλά συνεχόμενα χτυπήματα και ο πάππος συνέχιζε ακούραστος. Τα περισσότερα από τα ξύλινα κανάλια στις δασικές βρύσες του χωριού, που πολλά σώζονται μέχρι και σήμερα, είναι έργα δικά του.

Όταν έμεινε μόνιμα στο χωριό ασχολήθηκε με τα κοινά. Για κάποιο χρονικό διάστημα διετέλεσε πρόεδρος του Σ.Α.Κ. (Συνεταιρισμός Ακτημόνων Καντσίκου). Όταν έγινε η αναδιανομή των χωραφιών και δόθηκαν οι κλήροι, ο μπάρμπα Νικόλας Μακρής (Μπαμπλέκης ή Ρουμούνος) και γείτονάς του τον θεώρησε υπεύθυνο γιατί του πήραν κάποια καλά χωράφια και του έδωσαν άλλα κατώτερα με τον κλήρο. Για εκδίκηση έχτισε μια «γκρημάδα» (= λιθοσωρό, κρωμάκι) μπροστά στην αυλόπορτα του πάππου μου. Κι όταν το πρωί που σηκώθηκε ο πάππος να πάει να νιφτεί στο «Πηγαδούλι», όπως συνήθιζε κάθε πρωί, ανοίγοντας την αυλόπορτά του έπεσε η «γκρημάδα» στα πόδια του.



Χαρακτηριστική φωτογραφία «τ' πάππου Σιούτ» με την κυριακάτικη φορεσιά του.

Υπήρξε και κλητήρας της κοινότητας Καντσίκου. Είχε τόσο δυνατή φωνή που, όταν έπρεπε να ειδοποιήσει τους χωριανούς για κάποια προσωπική εργασία ή ο,τιδήποτε άλλο, αντί να πηγαίνει πόρτα-πόρτα έβγαινε και φώναζε από «τ' Βάκχ τ' αλών'» και τον «Αϊ Θανάσ'» και τον άκουγε όλο το χωριό. Είχε τελειώσει το σχολαρχείο στο Τσοτύλι, πράγμα που τον βοηθούσε να είναι πολύ καλός συνομιλητής. Χαρακτηριστικό της ομιλίας του, όταν ήθελε να πει κάτι σε κάποιον, ήταν ότι ξεκινούσε κι έλεγε: «φέρ' ειπείν.... εκ γινομένης συζητήσεως..... ας υποθέσουμε..... εκεί πέρα..... αγαπητέ..... κατάλαβες;...» και άλλες παρόμοιες εκφράσεις των σπουδαγμένων.

Ο πάππος ήταν αρκετά τσιγκούνης. Θυμάμαι, όταν ήμουν μικρός πήγαινα στη «μανίτσα» (= γιαγιά) και της «χάλευα» (= ζητούσα) να μου δώσει ένα «πινηντόλιφτου» (= πενηνταράκι) της εποχής της δραχμής. Ο πάππος, το χειμώνα που δεν μπορούσε λόγω καιρού να πάει για ξύλα ή άλλες δουλειές στο βουνό, συνήθιζε να είναι ξαπλωμένος στο κρεβάτι και έκανε πως

κοιμάται. Μου έλεγε η μανίτσα: «Κάτσει να κοιμ'θεί ου πάππους κι θα σ' δώκου». Μόλις σηκώνονταν η μανίτσα να πάει να ξεκλειδώσει το σεντούκι και άκουγε ο πάππος το θόρυβο των κλειδιών ξερόβηχε και του έλεγε η μανίτσα: «Ξηρουγκούχα κούφαλου, ξηρουγκούχα! Άσημι (= άφησέ με) να δώσου τ' πιδιού να πάρ' караμέλις». Στις γιορτές συνήθιζαν οι παππούδες να δίνουν στα παιδιά παράδες. Ο πάππος έψαχνε στην τσέπη του γιλέκου του και έβρισκε το πιο μικρό νόμισμα και μου το έδινε κρυμμένο μεσ' τα δάχτυλά του, για να του φιλήσω το χέρι. Ο πάππος μου έδινε μια πεντάρα, δηλ. 5 λεπτά της δραχμής, με την οποία πεντάρα μπορούσες να αγοράσεις μόνο μισή караμέλα. Πήγαινα, λοιπόν, κι εγώ στο παντοπωλείο του πάππου Γιώργου Κοτολούλη να πάρω караμέλα και αυτός έψαχνε σε έναν ντενεκέ που είχε τις караμέλες και έβρισκε καμιά «τσακζμέν'» (= τσακισμένη) και μου την έδινε.

Συχνά ο πάππος μου με έπαιρνε και εμένα για παρέα και πηγαίναμε στον «Βαθύλακκο», στο χωράφι που είχαμε και καλύβα και φυλάγαμε τα καλαμπόκια για να μην τα φάει η αρκούδα. Άναβε φωτιά και όλη τη νύχτα βροντούσε κάτι ντενεκέδες για να φοβάται η αρκούδα να μην έρθει στα καλαμπόκια.

Ο πάππος πέθανε αναπάντεχα το 1971. Πήγε το πρωί στην εκκλησία, γύρισε στο σπίτι, ήπие τον καφέ του και πήγε να δει τον πάππο Γιώργο Καπλάνη (Τσιαμούλη), όπως το συνήθιζε, και μόλις έφθασε στην αυλόπορτά του πέθανε επιτόπου, προφανώς από ανακοπή καρδιάς.

Θα τον θυμάμαι πάντα για τα προτερήματα και τα ελαττώματά του, την δυνατή κράση του και τον αγέρωχο χαρακτήρα του.

Λυκόβρυση, Μάιος 2009

Επιμέλεια κειμένου, Θωμά Ζιώγα.

Η Ντοπιολαλιά μας

του Νίκου Δημητρούλη

Όπους και στ'άλλα τα χουργιά ου κόσμους κουβιντιάζ' αλλιώςτκα, έτσ' κι μεις στου θκό μας του χουργιό κρένουμει Καντσιώτκα, γιατί έτσ' τ'άκσαμει, αφόντας είμασταν κούτσκα, απ'τ'παππούδεις μας μι τα χουλέβια, που κάθουνταν καταής σταυρουπόδ', έβγαζαν τ'σακούλα μι τουν καπνό κ'έστριβαν τσιγάρου, πότι μι τσιγαρόχαρτου κι πότι μι φημιρίδα, όσου τρανό τό'θελαν, τ'ακουλνούσαν μι μπόλ-κου σάλιου κι αρχινούσαν τα μασλάτια.

Του ίδιου εμαθάμει κι απ'τ'μάννα μας, τ'μανίτσα μας, τ'κάκου μας κι τ'γειτόντζα μας. Η μία έγνηθει στ'ρόκα, η άλλ' έπληκει τσιράπια μι τσ'κλέτσκεις, η άλλ' παραπέρα στου τσιουκρίκ' μι τα πητρίκια, κι παρακάτ' στ'σκάλα μια άλλ' καθαρνούσει τα λάπατα για να φτιάσ' μι τουν κλώστ' πίττα κι να τ'ψήσ' στ'γάστρα που την έκιγει μι τσάκνα.

Του Χινόπουρου, που έφυβγαν οι άντρ' αλάργα στα ξένα, οι φαμπλιές έβγηναν να τσ'ξι-προυβουδίσουν, κ'οι μπάμπεις τσάκζαν ένα κλουνάρ' κέδρου (ή κρανιά) για να ρθούν πίσου μι του καλό οι ξηνιτεμέν'. Ύστηρα γύρζαν στου σπít' κι όλα φάνταζαν αφύσκα χουρίς άντρ'.

Οι καψουγύναικες, ν'άλλ' τ'μέρα, σκώνουνταν χαραή να κάνουν τα χουζμέτια, έφκιαναν πίττα, ξιφάσκιουναν του μικρό, ξυπνούσαν τα γκουτζιουβέλια για του σκουλειό, σήκουναν τα σαΐσματα κι τα προυσκέφαλα που κοιμούνταν στρουματσάδα κι τά'βαναν στ'μισάντρα, έβγαζαν τ'κανέστρα απ'ν'άρκλα κι ητίμαζαν να προϋϊφτούν όλ' αντάμα. Η μάννα κένουνει του φαΐ στ'ς μσούρεις κι τσ'απόθηκει στου σουφρά - φουρές όμους, άμα δεν έχει ώρα, έβαζει ουδιέτσ' του τηγάν' αχπάν στου τραπέζ' - κάθουνταν όλ' γύρου-γύρου στα σκαμνιά να φάν μι τα χλιάργια.

Άμα δεν άριζει του φαΐ στα πιδγιά, η μάννα σικλιτίζουνταν, τσ'έρχουνταν άμπουρας στου κιφάλ' κι ίλιγει: «Άφταστα, κουψόχρουνα! Ιγώ σκώθκα απ'τ'νύχτα να σας φκιάσου να σκα-

σματιάστει κι ισάς δε σας αρέζ' ; Ντιρλικώστει κι μη κρέντει ντιπ!». Τα πιδγιά, άμα μπλέτσουναν του φαΐ κι πριν σκαπιτίσουν την τιλιφταία χαψιά, κριμούσαν του σακούλ' στουν ώμου, που έχει μέσα τ'μπλάκα κι του κουντύλ' δινέ-νου μ'ένα σκνί, ήπηρναν κι'ένα ξύλου στου χέρ' για τ'σόμπα κι μι κουρημένου τουν τσια-μπά στ'ρίζα τό'κουβαν σιαπέρα κουσιέβουντας για του σκουλειό.

Η μάννα σήκουνει τα τσιανάκια κι του σουφρά που τουν είχαν γιουμίσ' ντρουμπλίνεις, βύζινει του κούτσκου, του φάσκιουνει, έβαζει κι'αυτή τσ'χουντρές πατούνεις, τα κινούργια τσαρούχια τά'δενει μι τα τσαρουχόσκνα, έβανει τ'φλουκάτα, μπουρμπουλώνουνταν, φόρτουνει τα ύπηργα στου γουμάρ', κρεμούσει του τσάκ', τουν τρουβά κι τ'μπούκλα στου σαμάρ', τα βόιδια μπρουστά, φουρτώνουνταν κι'αυτή τ'σαρμάντζα, κι κινούσει να σπείρ' τα χουράφια, πότε σιαδώ απ'τουν «Τρανό του λάκκου» κι πότι σιακεί, κι όσου να φτάσ' λιχουμανούσει τουν ανήφουρου, γιατί δεν αρτηρούσει ώρα να ξαπουστάσ'.

Ικείνου τουν κιρό, όσ'είχαν ένα βόιδ' μοναχά σέμπριαζαν μι άλλουν, Κι έτσ' η μία μι τόνα χέρ' έπιανει τ'ν ουρά απ'τ'αλέτρ' κι μι τ'άλλου του θκέντρ', τστούσει τα βόιδια κι έκαμνει χουράφ', κι άλλ' τσάπζει κι καθαρνούσει τσ'αυλα-κιές. Τα βόιδια του Χινόπουρου δεν έκαμναν ζούρλεις, την Άνξ' στα ουργώματα τσάκζαν τ'αλέτρ' άμα στρέκλιαζαν. Του βράδ', που βασίλιβει ου ήλιους, ξέζυβαν τα βόιδια, κι όταν πάϊναν να φουρτώσουν του γουμάρ' ικείνου καϊπιώνουνταν μέσα στ'ζύγρεις κι όσου να του βρουν ίλιγαν «Του χλιόρμου, του μαναστήρια-κου, πού κρύφκει; Κακός ψόφους να του μασ' !». Όταν καμιά φουρά τό'βρισκαν, τού'χουναν καναδυό μι τ'φουρτουτήρα στα καπούλια κι ικείνου στραβουκώλιαζει, του φόρτουναν ξύλα κι κινούσαν για του χουριό.

Τα βόιδια απουσταμένα πιρπατούσαν παγάλια κι όσου να φτάκουν στου σπít' σουρούπουνει. Όταν έφταναν στου σπít' ξιφόρτουσαν, έβαναν τα βόιδια στου κατώι κι τά'δουναν στου παχνί λίγου ρόβ' κι στου γουμάρ' κριθάρ', να φάν', κι αυτές μαζώνουνταν στου μαντζάτου να ζιστα-θούν, να ξαπουστάσουν κι να δειπνίσουν, γιατί θα είχαν γκανιάσ' τσ'πείνας. Έβαναν του τηγάν' αχπάν' στ'πυρουστιά ικεί στου τζιάκ' κι έφκιαναν του κουρκούτ' κι μπρουζιαλνούσαν καμιά φέλκα ψουμί.

Ιτότις ου κόσμους στου χουργιό έχει κι γίδια, που τα βουσκούσει ου μπακατιάρ'ς, τζιουμπάνους μι τ'γκλίτσα κι του ταλαγάν', που σιούρζει του προυί κι φώναζει «Βγάλτει τα γίδια!», κι αυτά είχαν λουϊούντουλουϊού χρώματα: λιάρεις, σιούτεις, γκέσεις, μούσκρεις, μπάρτζεις, κανούτεις, γκόρμπεις. Τσ'έβαναν στου κατώ κι τσ'τάϊζαν κλαδί. Του καλουκαίρ' είχαν κι μανάρια που τά'δουναν κλέτσιου κι φράξου. Ου τζιουμπάνους έχει κι τα γκισέμια που βραγκαλνούσαν τα κουδούνια, τα τραϊά μι τα κυπριά για προυσιάλσμα, που ζουκουπούσαν όταν μαρκάλζαν τσ'γίδεις. Είχαν κι τα σκλιά που γκαφαλνούσαν άμα ξιμυτούσει κανα ζλάπ'.

Όταν μάζουναν τα πράσα κι τα καρπουλάχανα «στ'Κήπς» γένουνταν τρανός σαματάς κι μιγάλ' λάβα, σα παζάρ'. Τα πιδγιά καθάρζαν κι ρουκάντζαν κάναν κουτσιανάκου κι ύστηρα απολνούσαν τα βόϊδια να φάν' τα τζιαρούχια.

Του χειμώνα έσφαζαν τα γκτζιούνια, έφκιαναν τσιγαρίδεις, λιάνζαν του κριάς κι τό'βαναν παστριμά σ'ένα κιούπ'. Έπιφτει τότις χιόν' ένα κιαμέτ' κι στου τζιάκ' η φουτχιά βουγκούσει. Κάθουνταν όλ' γύρου-γύρου στ'βάτρα, παραμέρζαν τ'χόβολ' για να ψήσουν κάστανα κι στου φκυάρ' που συμπούσαν τ'φουτχιά έβαναν σπειριά απού καλαμπούκ' για προύτσεις, κι άμα αργούσαν να τσ'βγάλουν γένουνταν σκρούμπους. Έφκιαναν κι κατσιαμάκ', έτρουγαν κι αρμιά στ'μσούρα, έψηναν κι κανα κουμμάτ' μπατζιοτύρ' στου μάσια, του ματσιαλνούσαν κι του σκαπιτούσαν μι όριξ'.

Τα κουρίτσια κατέβηναν απ'τ'γκλαβανή να δέσουν κλαδί στα γίδια κι άχυρου στα παχνιά για τα βόϊδια κι τα πράματα. Ύστηρα έπληκαν πατούνεις, ήλιγαν κανα παραμύθ' κι στουν πάτ' αρχινούσαν να λέν' αντρόγυνα, κόρμσεις, πιτσεινάρια κι πούλκεις κι καρκαλιούνταν στα γέλια, μέχρι που γκαβουνύσταζαν κι κουκλώνουνταν απ'κάτ' απ'του σάϊσμα. Τσ'καθημιρνές ανασκιρούσαν του κατώ, έβγαζαν τα βούλτα κι κουβαλνούσαν ζαϊρέ απ'ν'αχυρώνα για τα σφαχτά κι πότζαν τα βόϊδια κι τα μπλάρια. Του βράδ', πουλλές φουρές, έγραναν μαλλιά κι λανάρζαν, κι τ'μέρα είχαν κι αργαλειό.

Τα κόλιντα, τα πιδγιά μι έναν τρουβά γκιζιρούσαν στα σπίτια να μάσουν κλούρεις, κι στου τέλους ανέβηναν «στ'Βάκχ' τ'αλών'» κι σφιντουρνούσαν κάμπουσεις κλούρεις κι χάζιβαν.

Τ' Άι-Βασιλειού γένουνταν μπαμπαλιούρδεις, για να γιλάσ' ου κόσμους, κι του βράδ' μαγει-

ριβαν, έτρουγαν λουκάνγκα κι έτσουζαν κρασί απ'του βαέν', κι τσ'έρχουνταν του κιφάλ' ντι-βερλίγκα.

Τ'ν'Άνξ, τ'Άι-Βαγγελισμού, ου κιρός καλουσύνιβει κι ου τζιουμπάνους έβγαζει τα σφαχτά όξου να βουσκίσουν. Τα τρανά τα πιδγιά ήπηρναν τα μπλάρια κι ήφηρναν ξύλα για του τζιάκ' κι για του φούρνου που τουν έκιγαν οι γυναίκες. Κι άμα ζύμουναν ψουμί, τό'βαναν στα πνακουτά μι τα μισάλια, κι ένα-ένα καρβέλ' τό'ργναν μι του φκυάρ' στου φούρνου, αφού πρώτα ανασκιρνούσαν τα κάρνα κι τ'στάχτ' μι του γκάλμπινου κι τουν φουκαλνούσαν μι του σφούγγου, που τουν έβριχαν κι τουν γκλουτζιαλνούσαν στου νηρό, μέσα σ'ένα κακκάβ', κι ύστηρα τουν πέταζαν στ'ς κουτουλουϊούμσεις, βούλουναν καλά του φουρνουστόμ' κι όταν τό'βγαζαν ψμένου μουσκουβουλούσει ου μαχαλάς.

Κουντά τ'Μπασκαλιά οι γκουκυρές πάϊναν «στ'Τζίκα» να πλύνουν στ'κουπάνα τα στράνια, καθάρζαν τ'αγγειά, γαλάτουναν του σπίτ', φουκαλνούσαν τ'ν αυλή, ξιστούρζαν τσ'κότεις σιαπέρα, γιατί αυτές κι τα γίδια γιόμζαν τσ'σκάλεις κουτσιλιές κι γκαγκαράτσεις, κι γκουζγκαλνούσαν του χώμα στ'ν αυλή. Ικίνου τουν κιρό δεν είχαν νηρό στα σπίτια, ούτι λουτροκαμπινέ, κι ου χαλές ήταν όξου, γι'αυτό, άμα καμιά φουρά μας έπιανε τσίρλα, καθόμασταν κούκουρου στ'ν άκρα στ'ν αυλή για ξεκαζάνιασμα, κι απού πίσου οι κότεις τα πάστριβαν.

Τα κουρίτσια τότι δεν είχαν φκιασίδια στα μάγλα κι στα χείλια. Έβαναν τα καλά φουστάνια, τα σημουζούναρα, τα φλουργιά, τα μπιλιτζίκια, του μαντήλ' μι τα κουκάκια, τα σκουλαρίκια, σα νηράϊδεις, κι τα πιδγιά τηρούσαν κι γκαλιούρζαν τα μάτια.

Στ'Νανάστας', τ'Μπασκαλιά, χτυπούσει η καμπάνα τ'νύχτα κι όλ' πάϊναν μι μια λαμπάδα στου χέρ', κι όταν τσ'άναβαν έλαμπει η ικκλησιά. Ιτότις ήταν κόσμους πουλύς κι έβγηναν απ'τ'ν ικκλησιά πως απουχάει του μιλίσσ'.

Του καλουκαίρ' έπιαναν οι ζέστες κ'οι δλειές δεν είχαν σουμό. Οι καψουγύνικεις μι τα χουράφια είχαν τρανή τυράνια κι'απουσταμάρα, βάριναν κι του γάλα μι τουν φουρλέτσκου στ'ν'τρουμπουλίτσα, έβγαζαν του βούτυρου, του ξυνόγαλου, κι έφκιαναν μι ταζέτ' κανα ζγκρουβάλ' γκίζα.

Σπουλάτ' που σι λίγου, όπ'να'ταν , θα έρχονταν οι άντρ' απ'του ταξίδ' μι τ'σακούλα γιουμάτ' παράδεις, κι τα μπλάρια φουρτουμένα μι σέα κι ριτσινίσια υφάσματα για κινούργια φουστάνια κι παπούτσια για τ'φαμπλιά. Ιτότις, μικρά μας έβαναν φουστάνια για ευκουλία στου κατούρμα, κι του καλουκαίρ' πάϊναμει καμιά φουρά για κουλύμπ' σι καμιά μπάρα στου λάκκου κι εμψηνάμει μέσα γκόλι', μι τ'ν τσούρα απ'όξου, χουρίς ντρουπή. Αντάμα μι όλα αυτά οι ξηνιτιμέν' είχαν κι μια σακούλα μι μπιρμπιλια κι σταφίδεις για τα μικρά, που λαχταρούσαν να ρουκανίσουν κάνα πλόχειρου. Κάμπουσεις γυναίκες ξιχαντριάζονταν να τηρούν μι καρφουμένα τα μάτια στουν «Λιασιώτ'κου του λάκκου», αλλά οι άντρ' δεν φαίνονταν πθινά. Ίσους να δούλιβαν ακόμα.

Ου θέρους αρχινούσει κι ου ήλιους ζιούρζει. Η μέσ' γένουνταν λουρί όσου να βγάλουν τουν έργου. Άμα τύχινει να κουπεί κάνας στου χέρ' μι του δριπάν', έβγαζαν του ζνάρ', του ξούσαν κι έβαναν του μουχό αχπάνου σ'κουψιά, ή ένα πόπορδο να σταματήσ' του γαίμα. Ικείν' τ'ν'ι-πουχή γένουνταν κι τα κουρόμπλα, τσιουλνούσαν τσ'κουρουμπλιές κι έτρουγαν για δρουσιά, καθώς και κάνα καστραβέτσ', αλλά πιο πολύ τσ'άριζει του σκουρδάρ'. Έβαναν σκλίδια σκόρδου μι άλας σι μια τζιούμα, του στούμζαν μι του στούμπου, κι άμα δεν είχαν στούμπου του τσιούμζαν μι του κουτσιάν' απ'του δριπάν', έργναν κι νηρό κι του ρουφούσαν μι του χλίαρ'. Του προυί μι τουν κατάψχου έδιναν τσ'χειριές μι διματ'κά κι κουβαλούσαν τα διμάτια στ'ν'αχυρώνα.

Μέσα στ'ς άλλες δλειές ήταν κι του αλώνσμα. Οι γυναίκες ξούσαν τ'αλών', τα πιδγιά πάϊναν για βούλτα στ'γηλαδαριά σιαπάν' στο βουνό. Ύστηρα έλυουναν τα βούλτα στου καζάν', φουκαλνούσαν καλά τ'αλών' κι τ'άλειβαν μι μια φουκάλ', κι τ'ν άλλ' μέρα ήταν στιγνό σαν τηγάν'. Άπλουναν τα διμάτια, έλναν τσ'χειριές κι έβαναν ντόπια ή βλάχ'κα μπλάρια να τ'αλουνίσουν, τάδιναν απ'τουν στρίγκιλου κι τάφιρναν γύρου μι του καμτσίκ'. Όταν κόβουνταν τ'άχυρου, έβγαζαν τα μπλάρια, ήπηρναν τα θκούλια κι μάζουναν τ'άχυρου μεσ' τ'ν'αχυρώνα, κι μι ιλατίσεις φουκάλεις αρχινούσαν να μαζώνουν του στάρ', αντάμα μι τ'χνούμ', σ'ένα σουρό μι τ'σβάρνα, κι του λίχνιζαν άμα φσούσει αέρας. Ύστηρα του ντρυμόντζαν, ξαχάλζαν τα σκύβαλα κι μάζουναν του λαγαρό στα σακιά, έτμου για ήλιασμα κι για του μύλου.

Του καλουκαίρ' κουβαλούσαν κι κλαδί για τα γίδια, γραπατσώνουνταν στα δέντρα μέχρι τ'κουρκουτσούφα κι η μσίτσα σύννιφου. Τσ'Παναϊάς γένουνταν τρανός χουρός στουν πλάτουνα. Ιτότις χόριβαν στου χώμα, γι'αυτό τόβριχαν μι νηρό να κατακάτσ' ου κουρνιαχτός. Ικείν' τ'ν'πιρίστασ' η πλατεία ήταν γιουμάτ' απού κόσμου, τα κουρίτσια στουλισμένα όλα μι ίδια φουστάνια, σπούνεις κι τσιράπια. Ικεί διάληγαν τα πιδγιά τσ'αρραβουνιαστικές. Τσ'άναβει ου σιβντάς κι έστειλναν έναν θκότ'ς άνθρουπου στου σπít' τ'κουρτσιού να του χαλέψ'. Οι γάμ' γένουνταν ύστηρα απ'τ'Μπαναϊά. Ιτότις δεν είχαν φώτα κι πιρπατούσει ου κόσμους τ'νύχτα στα γκαβά, γι'αυτό στου γάμου άναβαν δαδιά να πάν' για του καρδάρ'. Έτσ' γλιντούσει ου κόσμους ικείν' τ'ν'ιπουχή κι έτρουγει του κριάς μι του μπλιγούρ', του γκουγκουρέτσ', έτσουζει κόκκινου κρασί κι στούμζει του χουρό λιβέντ'κα στου μισουχώρ'.

Καναδάς - 2009

Τον Απρίλη στο χωριό

του Σταύρου Ζηκούλη

Βρέθηκα κι άλλες φορές στο χωριό αυτόν τον μήνα είτε για κάποιο μνημόσυνο ή να καλλιεργήσω τα κηπάρια. Όμως βροχές ή κρύο δεν μου επέτρεψαν να ζήσω τις στιγμές που αποκόμισα από την φετινή μου εμπειρία.

Είχε να βρέξει από του Ευαγγελισμού και το χώμα είχε στραγγίσει αρκετά για να σκαφτεί. Βέβαια στην πίσω βορεινή πλευρά του σπιτιού πάτησα υπολείμματα χιονιού, σημάδι πως η θερμοκρασία δεν είχε ανέβει αρκετά. Όμως κάθε μέρα που ερχόταν γινόταν πιο ζεστός ο καιρός. Οι χυμοί κυκλοφόρησαν στα δέντρα και γρήγορα μπουμπούκιασαν. Μόλις πρόλαβα στις ψηλές κορυφές να κόψω μερικά κλωνοράκια για εμβολιασμό. Οι πολλές κορομηλιές, λιγότερες δαμασκηνιές και ελάχιστες κερασιές γέμισαν λουλούδια.

Λες και τα δέντρα έδωσαν το σύνθημα, οι κάτοικοι, κυρίως γυναίκες, ξεχύθηκαν στους κήπους (Σκηπς) και άρχισαν να σκάβουν και να φυτεύουν κρεμμύδια, πατάτες, φασόλια. Το χωριό πήρε ζωή με τα καθημερινά και τις ευχές για σοδειά. Στη φασαρία μετείχαν και τα

λιγοστά σκυλιά με τα γαυγίσματά τους. Η όλη ατμόσφαιρα έφερε στη μνήμη αντίστοιχες στιγμές της παιδικής μου ηλικίας, μόνο που τότε ο «οργασμός» ήταν εντονότερος λόγω πολυκοσμίας. Σήμερα η μεγαλύτερη έκταση δεν καλλιεργείται. Και κάτι άλλο έλειπε από το παρελθόν: Τα γκαρίσματα των γαιδάρων που έδιναν έναν πανηγυρικό τόνο στην όλη δραστηριότητα.

Το Σάββατο του Λαζάρου το πέρασα μέσα στον κήπο για να τελειώσω το φύτεμα. Ο ήλιος ζέσταινε ευχάριστα το σώμα και το χαλάρωνε από την κούραση. Τα σπίτια του χωριού παίζανε κρυφτό πίσω από τις ανθισμένες κορομηλιές, που άμβλυναν το γκρίζο της πέτρας. Ένα απαλό, διακριτικό άρωμα πλημμύριζε την ατμόσφαιρα, που σε έκανε να παίρνεις βαθιές ανάσες για να το χορτάσεις. Και τότε από το Κουρί κι άλλοτε από τη Μέκα έρχονταν και ηχητικά η επιβεβαίωση του ερχομού της άνοιξης από το λάλημα του κούκου.

Όλες οι αισθήσεις ήταν σε διέγερση από τους ερεθισμούς που δέχονταν, οπτικούς, ακουστικούς, οσφρητικούς, που έφεραν στο νου μου τους στίχους του Σολωμού:

Όποιος πεθαίνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει!

Καντσιώτικη Ιδιοσυγκρασία

του Βασίλη Θ. Ζιώγα

Συζητώντας το καλοκαίρι, κάτω από τον πλάτανο, για δουλειές με τον Κίμη, τον Αλβανό μάστορα που χρόνια τώρα εργάζεται στη Δροσοπηγή καλύπτοντας τις ανάγκες του χωριού για πάσης φύσεως οικοδομικές εργασίες, κάπου η κουβέντα έφτασε και στα οικονομικά. «Το καλύτερο χωριό στο θέμα της πληρωμής είναι το Κάντσικο» μου είπε. «Οι Καντσιώτες πληρώνουν καλά και πάντοτε στην ώρα τους. Δεν φοβάσαι μήπως σε ρίξουν, σε αντίθεση με άλλα χωριά, που συμβαίνει το αντίθετο».

Είχα ακούσει από τη γιαγιά μου γι' αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των χωριανών κατά το παρελθόν, χωρίς ομολογουμένως να δώσω μεγάλη βάση. Μου έλεγε ότι οι Καντσιώτες πάντοτε έφεραν βαρέως να χρωστούν χρήματα. Έτρεχαν να ξεπληρώσουν τις οφειλές

τους, ακόμα και πριν την ώρα τους και ποτέ δεν ξεχνούσαν τα πιθανά χρέη τους, τα οποία με την πρώτη ευκαιρία έσπευδαν να εξοφλήσουν. Με περισσή υπερηφάνεια μου ανέφερε ότι ποτέ κανένας επιτηδευματίας, εργάτης ή έμπορος δεν διαμαρτυρήθηκε ότι έχασε λεφτά στη Δροσοπηγή. Και ενώ σε άλλα μέρη έπρεπε να κυνηγήσει κανείς τον πελάτη για να πληρώσει, στο χωριό μας συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο, δηλ. ο πελάτης κυνηγούσε τον προμηθευτή.

Τα είχα ακούσει αυτά ξανά, όμως το να τα ακούς σε ανύποπτο χρόνο από το στόμα ενός μετανάστη, ο οποίος εύκολα θα μπορούσε να πέσει θύμα εκμετάλλευσης από τον οποιονδήποτε, σίγουρα είναι διαφορετικό. Ποια μεγαλύτερη απόδειξη για την εντιμότητα των χωριανών θα μπορούσε να υπάρξει από τη μαρτυρία του συγκεκριμένου ανθρώπου ότι οι Καντσιώτες αναγνωρίζουν και αμείβουν αναλόγως τη δουλειά του άλλου, κάνουν ξεκάθαρους λογαριασμούς και τους τηρούν με απόλυτη συνέπεια.

Η συζήτηση μας με τον συμπαθή Αλβανό οικοδόμο λίγο αργότερα έληξε, με εμένα να αποχωρώ κάπως πιο υπερήφανος για την καταγωγή μου. Ωστόσο δεν πέρασαν λίγες ημέρες και πραγματικά διαπίστωνα ο ίδιος προσωπικά αυτό για το οποίο μουμίλαγε εκείνο το απόγευμα ο Κίμης. Όταν την τελευταία ημέρα του πανηγυριού απήυθυνα έκκληση στους παριστάμενους στην πλατεία χωριανούς να ενισχύσουν ένα καινούργιο τοπικό περιοδικό, το οποίο μοιράστηκε επί τόπου, με τίποτα δεν περίμενα την ωραία αντίδραση τους. Έσπευσαν όλοι αυθόρμητα να δώσουν τον οβολό τους για το περιοδικό που έλαβαν, πραγματικά κυνηγώντας με για να πληρώσουν. Κάποιοι, μάλιστα, που δεν με βρήκαν εκείνη τη στιγμή, έφεραν το ποσό την επόμενη στο σπίτι για να μην φέρουν βάρος στην συνείδηση τους ότι χρωστάνε!

Εξεπλάγην πραγματικά ευχάριστα και συνειδητοποίησα ότι, μπορεί τελικά εμείς οι Καντσιώτες να έχουμε κάποια ελαττώματα, να είμαστε αγύριστα κεφάλια, ατίθασοι, κλειστοί προς τους ξένους και σφιχτοχέρηδες, όμως στον τομέα της εντιμότητας σίγουρα ξεχωρίζουμε, παίρνουμε βραβείο. Εύγε!

Αδελφοτήτων και Συλλόγων εγκώμιον

Η Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης
της Βούρμπιανης και το ιστορικό της
Σχολαρχείο

Γράφει ο Βασίλης Παπαγεωργίου

Οι Βουρμπιανίτες, ξεχώρισαν για το επαγγελματικό τους δαιμόνιο όπου πήγαν και όπου εγκαταστάθηκαν.

Δημιούργησαν παροικίες με πλούσια και δυναμική δράση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Δραστηριοποιήθηκαν κοινωνικά μέσα από αδελφότητες, συλλόγους και ιδρύματα. Ίδρυσαν από το 1875 τον πρώτο πυρήνα της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας μέσα στη Βούρμπιανη, η οποία μεταφέρθηκε το 1883 στην Αθήνα και αναγνωρίστηκε από το Ελληνικό Κράτος. Ήταν το πρώτο Ηπειρωτικό Σωματείο της Αθήνας.

Αξίζει να προσέξουμε ένα απόσπασμα από την Λογοδοσία των πεπραγμένων της Αδελφότητας Βούρμπιανης του έτους 1908-1909. Πρόκειται για ένα λαμπρό κείμενο που περιγράφει την αγάπη και την φροντίδα των ξενιτεμένων Βουρμπιανιτών για τη γενέθλια γη.

...Ἡ ἐνθουσιωδῶς ἐκδηλωθεῖσα προθυμία πρὸς ἐγγραφήν συνδρομητῶν της Ἀδελφότη-

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΕΔΡΕΥΣΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΟΥ 28^{ου} ΕΤΟΥΣ ΑΥΤΗΣ 1910-1911

ΕΝ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΕΛΩΝ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΚΑΡΤΙΩΤΑΚΗ
20, ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ, 20

1912

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΟ 1883

(ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ)

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1928



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1929

τος υπό τῶν εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου διασπαρμένων Βουρμπιανιτῶν καί περιχωρητῶν, οἵτινες οὐ παύονται συναγωνιζόμενοι τίς νά εἰσπράξῃ περισσοτέρας ὑπέρ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ μας συνδρομάς, μή φειδόμενοι οὔτε κόπων, οὔτε φροντίδων, οὔτε ὑποχρεώσεων πρὸς τοῦτο, μεθ' ὅλον τὸν ὑπ' αὐτῶν ἐξασκούμενον δεινὸν βιοπαλαιστικὸν ἀγῶνα, (καί παρὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν κρίσιν), ἐν ταῖς ἀπωτάταις χώραις τῆς γῆς, ἔνθα παρεπιδημοῦντες, φέρουσι καί τὴν ἱεράν παρακαταθήκην, τὴν πρόοδον τῆς Ἀδελφότητός των. Αὐτὰ καί μόνα τὰ ονόματα τῶν πόλεων καὶ χωρῶν ἐν αἷς βιοῦσιν, ἀποδεικνύουσι τὸν ὕψιστον φανατισμὸν ὑφ' οὗ κατέχονται, ὅπως προσπορίσωσι μέσα ὑλικά καὶ ἠθικά τῇ Ἀδελφότητι. Εἰς Atbara, Chartoum, Port-Soudan, Cassala, εἰς τὰς πόλεις τοῦ Soudan, εἰς Addis-Ababa τῆς Ἀβησσυνίας, Uau, (Οὐάου), Signa, Bachre-el-Gagal τῆς Κεντρῶας Ἀφρικῆς, Boston, San Francisco, Nashua καί Baltimore τῆς Ἀμερικῆς, Ἀλεξάνδρειαν καὶ Σμύρνην, Κωνσταντινούπολιν καί Θεσσαλονίκην καί Ζουγκουλδάκ (τῆς Μαύρης Θαλάσσης) καί πάσας σχεδὸν τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο πρακτορεῖα εἰσπράξεων συνδρομῶν ὑπέρ τῆς Ἀδελφότητός μας παρὰ τῶν φιλοτίμων Βουρμπιανιτῶν καί τῶν περιχωριτῶν των, τῶν πλείστων βιοπαλαιστῶν, ἥτοι ξυλουργῶν, κτιστῶν καὶ ἐργοληπτῶν.

Διαβάζουμε στο τέλος του παραπάνω αποσπάσματος ὅτι μαζί με τους Βουρμπιανίτες δίνουν συνδρομές καί... φιλότιμοι περιχωρίτες, οἱ περισσότεροι βιοπαλαισταί, ἥτοι ξυλουργοί, κτίστες καὶ ἐργολήπτες. Περιχωρίτες εἶναι οἱ κοντοχωριανοί μας, οἱ μαστόροι ἀπὸ τα χωριά τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης.

Εἶναι συγκινητικὸ νὰ διαβάζεις στις Λογοδοσίες των Συλλόγων μας ονόματα συνδρομητῶν μαστόρων ἀπὸ το Κάντσικο, Ζέρμα, Στράτσιανη, Πυρσόγιαννη, Λυκόρραχη, Λισκάτσι, Χιονιάδες, Πληκάτι, Τούρνοβο καὶ τ' ἄλλα χωριά. Ταξιδεμένοι στη Ρουμανία, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴ Σμύρνη, τὴν Αἴγυπτον, τὸ Σουδάν, Αἰθιοπία (παλιὰ Ἀβησσυνία), Ταγκανίκα, Περσία καὶ Ἀμερική, δὲν παύουν νὰ ἐνισχύουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ σφυρηλατοῦν σχέσεις φιλίας. Ξαναβλέπουμε αὐτὴν τὴν ανταπόκριση καὶ τὸ πνεῦμα συνεργασίας στὴν Κατάσταση Συνδρομητῶν τῆς Ἀδελφότητος Βούρμπιανης

ὅταν ξεκίνησε τὴν κατασκευὴ τοῦ ἱστορικοῦ Σχολαρχείου. Πρόκειται γιὰ ἔργο τοῦ Συλλόγου Βουρμπιανιτῶν, καὶ ἦταν τὸ πρῶτο Σχολαρχεῖο ολόκληρης τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης καὶ Ζαγορίου.

Διαβάζουμε στὴν ἐφημερίδα ΑΩΟΣ (ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΝ ΕΤΕΙ 1913 – Η ΚΟΝΙΤΣΑ VI:

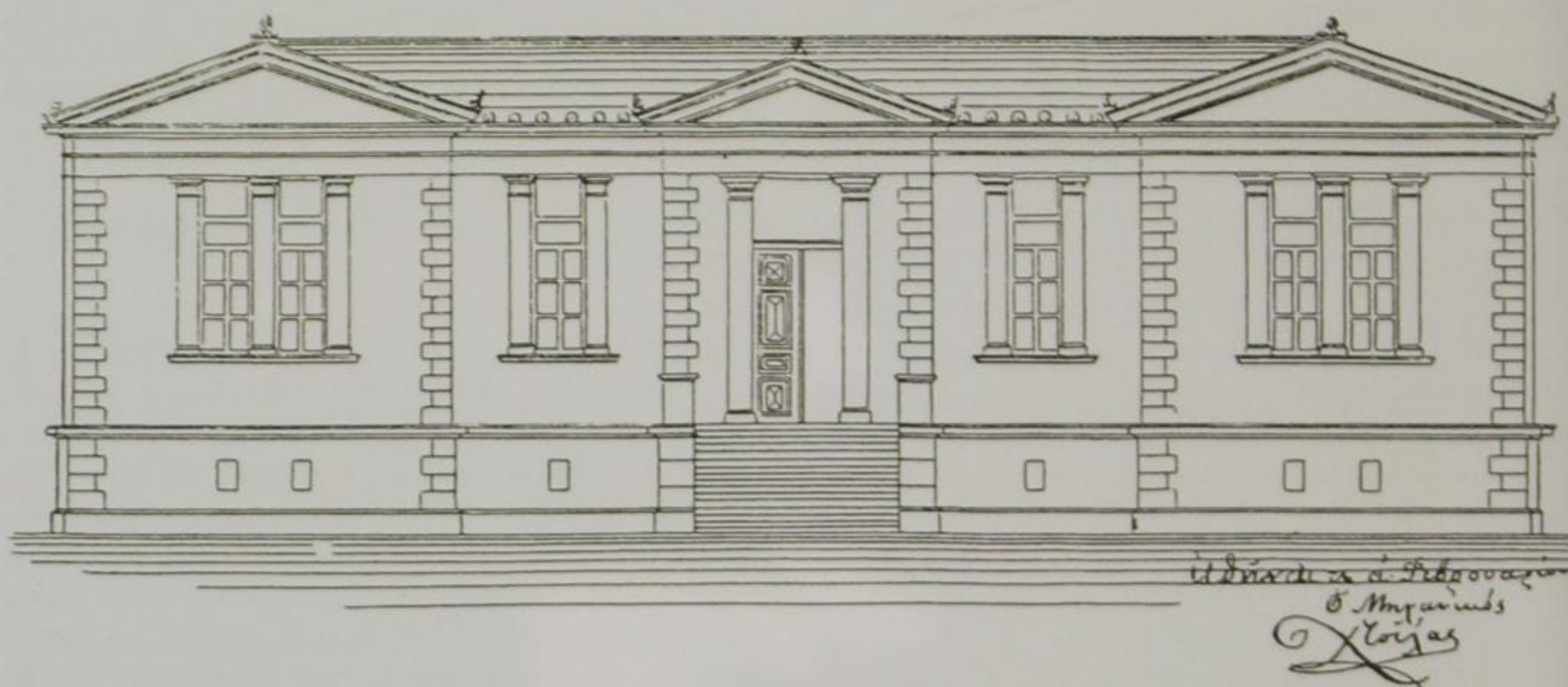
«Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἡ παιδεία εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτσης εὐρίσκετο εἰς τὸ λίκνον τῆς μόνον ἀπὸ τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ὁ ζῆλος πρὸς αὐτὴν καὶ δὴ εἰς τινὰς ἀξιωματικὸν κωμοπόλεις ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐντεῦθεν, ὣν πρώτη ἡ κωμόπολις Βουρμπιανῆς διήνοιξε τὴν πρὸς τὰς Μούσας ὁδὸν καὶ παρουσιάσθη ὡς πρόδρομος τῆς διαδόσεως τῆς Παιδείας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης».

Τὸ ἱστορικὸ Σχολαρχεῖο τῆς Βούρμπιανῆς μετὰ τὸ οἰκοτροφεῖο τοῦ «γνώρισαν μέρες ἀκμῆς καὶ ἀνθίσης καὶ ἀπέτελεσαν ἓνα φωτεινὸ σημεῖο ἀναφοράς γιὰ τὶς αὐτοδιοικούμενες κοινότητες».

«Πάντες ὅσοι ἠρεύνησαν τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἐν Ἠπείρῳ κίνησιν κατὰ τὴν τελευταίαν 50ετίαν, ὁμολογοῦσιν ὅτι μετὰ τὴν «Ζωσιμαίαν» Σχολὴν τῶν Ἰωαννίνων τὰ ἐκπαιδευτήρια Βούρμπιανῆς συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων εἰς τὸ Βορειοηπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἠπείρου, δεδομένου ὅτι, ἐφοίτησαν εἰς αὐτὸ 500 περίπου ξένοι μαθηταί, ἐξ ὧν πλείστοι Ἀλβανόφωνοι καὶ Βλαχόφωνοι».

Παραθέτουμε παρακάτω μία κατάσταση μαθητῶν τοῦ οἰκοτροφείου τῶν ἐτῶν 1911-1912, ἓνα χρόνο πρὶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου. Εἶναι ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ Λογοδοσίαν τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος Βούρμπιανῆς, 1911-1912. Οἱ δύο πρῶτοι μαθητὲς κατάγονται ἀπὸ τὸ Κάντσικο καὶ ἀκολουθοῦν ἄλλοι τριάντα μαθητὲς ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία μας.

Τὸ παρὸν πόνημα γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀδελφότητος Βούρμπιανῆς καὶ τοῦ Σχολαρχείου τῆς εἶναι τεκμήριον στὴ μνήμην τους. Μας κληροδότησαν μία υποχρέωσις. Υποχρέωσις νὰ ἀναδείξουμε ἀκόμα περισσότερο στοὺς σημερινούς δύσκολους καιροὺς τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας τῶν Συλλόγων τοῦ Δήμου Μαστοροχω-



Η ΕΝ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΑΝΕΓΕΡΘΗΣΟΜΕΝΗ ΝΕΑ ΑΣΤΥΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ



1925. Εορταστική εκδήλωση στο γυμνάσιο της Βούρμπιανης.

Οἱ ἐν τῷ οἰκοτροφείῳ διακινούμενοι μαθηταὶ κατὰ τὸ ἔτος 1911-1912.

Ἀρ.	Ὄνοματεπώνυμον	Τάξις	Πατρίς	Γλῶσσα	Σχολὴ ἐξ ἧς προέρχεται
1	Ἀθανάσιος Χρ. Μοκεύλης	Ζ'.	Κάντισικον	Ἑλληνόφωνος	Βουρμπιάνης
2	Ἀθανάσιος Μιγ. Ζωτος	»	»	»	»
3	Ἀντώνιος Χρ. Γεωργάκης	»	Λεσχοβίκιον	Ἀλβανόφωνος	»
4	Ἀρίστιπ. Κ. Ζωγράφος	»	Χιονάδες	Ἑλληνόφωνος	» (τὰ ἱμῖτη)
5	Ἀλέξανδρ. Γ. Βούρης	»	Τούρνεον	»	»
6	Διομήδ. Γ. Γεωργόπουλος	»	»	»	»
7	Γεώργ. Κ. Βούρης	ΣΤ.	Χιονάδες (διαμέ- νων ἐν Σοποτσεκίω)	»	Δελβινακίου
8	Κων. Γ. Λιάτσος	»	Χιονάδες	»	Βουρμπιάνης
9	Ἀπόστολος Κ. Ζακόπουλος	κ	Ἰζόρος	»	Λεσχοβικίου
10	Χαραλ. Ν. Τσιώχος	»	»	»	Ἰζόρου
11	Χρήστος Δ. Παπανώτης	»	Πλεχάτιον	Ἀλβανόφωνος	Βουρμπιάνης (τὰ ἱμῖτη)
12	Σωκράτης Β. Γιαννούλης	»	Λεσκάσιον	Ἑλληνόφωνος	Λεγκατίου
13	Ἡλίας Π. Γιαννούλης	»	»	»	»
14	Βασίλ. Ν. Τσεπέλης	»	»	»	»
15	Ζαχαρ. Ἀντ. Τσεπέλης	»	»	»	»
16	Χαραλ. Γ. Σέλης	»	Τούρνεον	»	Ἀγρινίου
17	Βασίλ. Ν. Γερασιμίδης	»	»	»	Κορυτσᾶς
18	Ζαχαρ. Κ. Ταλιαδῶρος	»	»	»	Βουρμπιάνης
19	Γεώργ. Θ. Παπαγεωργίου	»	»	»	Λεγκατίου
20	Κωνστίνος Ζ. Δημητριάδης	»	Ζέρμα	»	Ζέρμας
21	Νικόλ. Δημ. Σταχίχας	»	Φεύρχα	Βλαχόφωνος	Φεύρχας (τὰ ἱμῖτη)
22	Βύστ. Χαρ. Κοσκινᾶς	»	Στράτσιανη	Ἑλληνόφωνος	Στρατσιάνης (τὰ ἱμῖτη)
23	Γεώργ. Β. Παναγιωτόπουλος	»	»	»	» (τὰ ἱμῖτη)
24	Ἀθαν. Κ. Ραμαντιάνης	»	Πρυάζα	Βλαχόφωνος	Πρυάζης (ὡρεάν)
25	Βύαγ. Παπαζήσης	Ε'.	Χιονάδες	Ἑλληνόφωνος	Χιονάδων
26	Ἰωάν. Ἀνδρ. Ζωγράφος	»	»	»	»
27	Πετρ. Ματθ. Παπαγεωργίου	»	Τούρνεον	»	Τουρνέβου
28	Ἀνδρέας Δ. Γεωργόπουλος	»	»	»	Δελβίνου
29	Χρήστος Μ. Καράτζιος	»	Δέντισικον	Βλαχόφωνος	Βουρμπιάνης
30	Νικόλ. Γ. Φλώρος	Δ'.	»	Βλαχόφωνος	»
31	Ἰωσήφ Δ. Βύαγγελίδης	Β'.	Πλυάσθον (Λισκοβί- βούρμπιανη [κίου])	Ἀλβανόφωνος	Πλυατόβου
32	Υἱός Γ'. Παπακώστα	»	»	Ἑλληνόφωνος	Βουρμπιάνης (ὡρεάν)

ρίων και ὅλης της Επαρχίας. Παραθέτω το παρακάτω απόσπασμα άρθρου του προέδρου της Αδελφότητας Δροσοπηγής που δημοσιεύθηκε στο 10^ο τεύχος (σελίδα 4-5) του περιοδικού σας «Τα Καντιώτικα», που προσδιορίζει επακριβώς το ρόλο και τη δράση των Συλλόγων, των Αδελφοτήτων και των δημιουργικών συνδημοτών των χωριών τού Δήμου μας.

«Ο ρόλος των Συλλόγων και των Αδελφοτήτων στη νέα πραγματικότητα πρέπει να αναβαθμισθεί και να αποκτήσει νέα δυναμική. Οι Σύλλογοι πρέπει να σηκώσουν το βάρος της ανάδειξης των προβλημάτων των χωριών, να παλέψουν και να διεκδικήσουν την επίλυσή τους, να οριοθετήσουν νέους ρεαλιστικούς στόχους για την αναβάθμιση και ανάδειξη του τόπου τους. Γιατί τίποτε δεν χαρίζεται. Η διεκδίκηση μέσα από την συσπείρωση όλων των Συλλόγων των χωριών μας είναι μονόδρομος.

Τα Τοπικά Συμβούλια, εξ' αντικειμένου, έχουν

περιορισμένες δυνατότητες. Οι Σύλλογοι όμως έχουν την δυνατότητα να συσπειρώσουν δημιουργικά όλους τους ικανούς συμπολίτες μας της διασποράς.

Ο τόπος χρειάζεται ανθρώπους οραματιστές, με συλλογική συνείδηση, ανιδιοτελείς και όχι έμμισθους, επαγγελματίες, παράγοντες. Χρειάζεται ανθρώπους χωρίς προσωπικές επιδιώξεις και οφέλη, δραστήριους και όχι απλούς διαχειριστές. Ανθρώπους που θα παράγουν πολιτισμό και αξίες.

Οφείλουμε λοιπόν να κινητοποιήσουμε συνειδήσεις, να ενεργοποιήσουμε όλες τις οραματικές δυνάμεις του τόπου μας. Καίριες ώρες ευθύνης όλων μας, επιβεβλημένη η ενεργή συμμετοχή όλων, ενάντια στην ερήμωση των χωριών μας και της αποξένωσής μας γενικότερα».

Οι παλιοί μαστόροι ήταν μαστόροι

των Αργύρη Π. Π. Πετρονώτη
Βασίλη Γ. Παπαγεωργίου

Αξίζει να αναφερθούμε σε ένα έργο συνεργασίας μαστόρων των δύο γειτονικών χωριών, Βούρμπιανης και Πυρσόγιαννης. Δεν είναι από τα σημαντικά αλλά από τα επιδεχόμενα κριτική. Αλλά για το λόγο αυτό μας δίνει την ευκαιρία να εκφραστούν μερικές παρατηρήσεις. Παρατηρήσεις σχετικές (όχι με τους μαστόρους, αλλά) με τη φθορά της παραδοσιακής ναοδομίας και οικοδομίας στα όψιμα αυτά χρόνια.

Πυρσογιαννίτες, ο Κύρκας Γαλάνης (1893-1972), ο Φίλιππος Γαλάνης (1931-2005), ο Πολύκαρπος Μπίλης (1917-2007), και ο Ευστράτιος Μπίλης «Τσάτος» (1922-2006), σε συνεργασία με τον Βουρμπιανίτη «πρώτο πράμμα» πελεκάνο Λεωνίδα Βενέτη (1885-1966), γιο του επίσης ακουστου μάστορα Αλέξη Βενέτη, ανέλαβαν κάτω στο Πωγώνι, στην κωμόπολη Δελβινάκι την κατασκευή ενός έργου. Πρόκειται για το υπάρχον ογκώδες κωδωνοστάσιο της εκεί εκκλησίας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που όρθωσαν στα 1962 (εικ. 1). Το κατασκεύασαν από κοινού βάσει σχεδίου μηχανικού οι τέσσερις αυτοί μαστόροι, ο δε μάστορας Λεωνίδας έφκιαξε επί πλέον και το επίχρισμα μοντέρνου τύπου «αρτιφισιέλ», φημισμένος σ' αυτήν τη δουλειά. (Πληροφορητής ο Βαγγέλης Γαλάνης (1935), μάστορας, γιος του Κύρκα, που δούλεψε στο έργο).

Υπογραμμίζουμε ότι παρουσιάζεται εδώ αυτό το έργο κυρίως για κάποιον συγκεκριμένο λόγο, για τον οποίον σας προϊδεάσαμε: Για να δείξουμε ότι όσο τα «μπουλούκια» των μαστόρων είχαν αυτονομία και αυτάρκεια «σχεδιασμού» και κατασκευής, τα έργα τους είχαν πληρότητα, μέσα στη λιτότητά τους. Προσέχτε πόση ενότητα κατασκευαστική, δομική (από την άποψη υλικών δομής), χρωματική, ακόμα ενότητα από την άποψη σύνθεσης και κλίμακας μεγέθους έχει το παλαιότερο καμπαναριό (επάνω δεξιά στην εικ.1) με την πλακοσκέπαστη παλαιά, του 1612, εκκλησία τύπου βασιλικής. Και παρουσιάζει ενότητα το παλιό καμπαναριό με την εκκλησία παρ' ότι χτίστηκε



Εικ.1. Δελβινάκι Πωγωνίου. Εκκλησία Κοίμησης Θεοτόκου (1612), με το παλαιό καμπαναριό (1830, τώρα γκρεμισμένο) και το νέο (1962): όπου στη σκαλωσιά ο Λεωνίδας Βενέτης, στο παράθυρο ο Φίλιππος Γαλάνης.

(Αρχείο περ. «Αρμολοΐ» & Μουσείου Ηπειρωτών Μαστόρων, Πυρσόγιαννη).

πολύ αργότερα από αυτήν, το 1830 (από τον μάστορο-Βασίλη από την Πυρσόγιαννη). Τώρα εκείνο το ταιριαχτό καμπαναριό κάποτε ανάρμοστα γκρεμίστηκε. Ενώ αντίθετα το καινούργιο κωδωνοστάσιο έχει δυστυχώς όλα όσα δεν έπρεπε να έχει: δηλαδή τεράστιο, έως και αλαζονικό μέγεθος και είναι άσχετο εντελώς με τον υπάρχοντα ναό. Κοιτάχτε τα τόξα στη βάση του σε σύγκριση με τα μικρότερα, τόξα του χαγιατιού. Συνολικά ένας αταίριαστος λευκός πύργος. Πρόκειται για έργο κατ' ανάθεση στον Πολιτικό - Μηχανικό Δημήτριον Γκιόκα, πρώτον εξάδελφον του δωρεοδότη χορηγού ομογενούς εξ Αμερικής Παύλου Κύρου. Οι μαστόροι βέβαια δεν είχαν ούτε λόγο, ούτε ευθύνη. Τώρα λέγεται ότι θέλουν να αναστηλώσουν το παλιό καμπαναριό. Είναι καλή ιδέα και καλλίτερη θα ήταν να γκρεμιστεί και το γιγαντώδες άχαρο νεώτερο κωδωνοστάσιο.



Αλλά ενδεχομένως το νέο αυτό κωδωνοστάσιο να αναδεικνύεται σε κόσμημα συγκρινόμενο με κάποιο άλλο αυτάδελφο: όπου πράγματι σ' αυτό το τελευταίο προσωποποιείται η ύβρις (με την αρχαία έννοια). Γιατί εδώ επιπλέον οι σύγχρονοι μηχανικοί ή αρχιτέκτονες κατασκευαστές του βρίσκονται στην κατώτατη βαθμίδα σύγκρισης με τους παλιούς απλούς μαστόρους. Πρόκειται για το κωδωνοστάσιο στο χωριό Πύργος Καρδίτσας, Κιέριον (εικ. 2). Η αρχαιολογική υπηρεσία, η πολεοδομία, η τοπική αυτοδιοίκηση, ας αφήσουμε την Εκκλησία, πού ήταν; Σημειώστε ακόμα ότι ήθελαν να γκρεμίσουν το παλιό καμπαναριό τους χρονολογούμενο επιγραφικά το 1851 (εικ. 3).

Προδημοσίευση αποσπάσματος από το βιβλίο «Μαστόροι χτίστες από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας».



Εικ. 2. Πύργος Καρδίτσας, Κιέριον. Το παλαιό λιτό καμπαναριό του 1851 και ο γίγας ...απόγονός του.

(Φωτ. Άγγελου Σινάνη, Κυριακή 10 Μαΐου 2009).



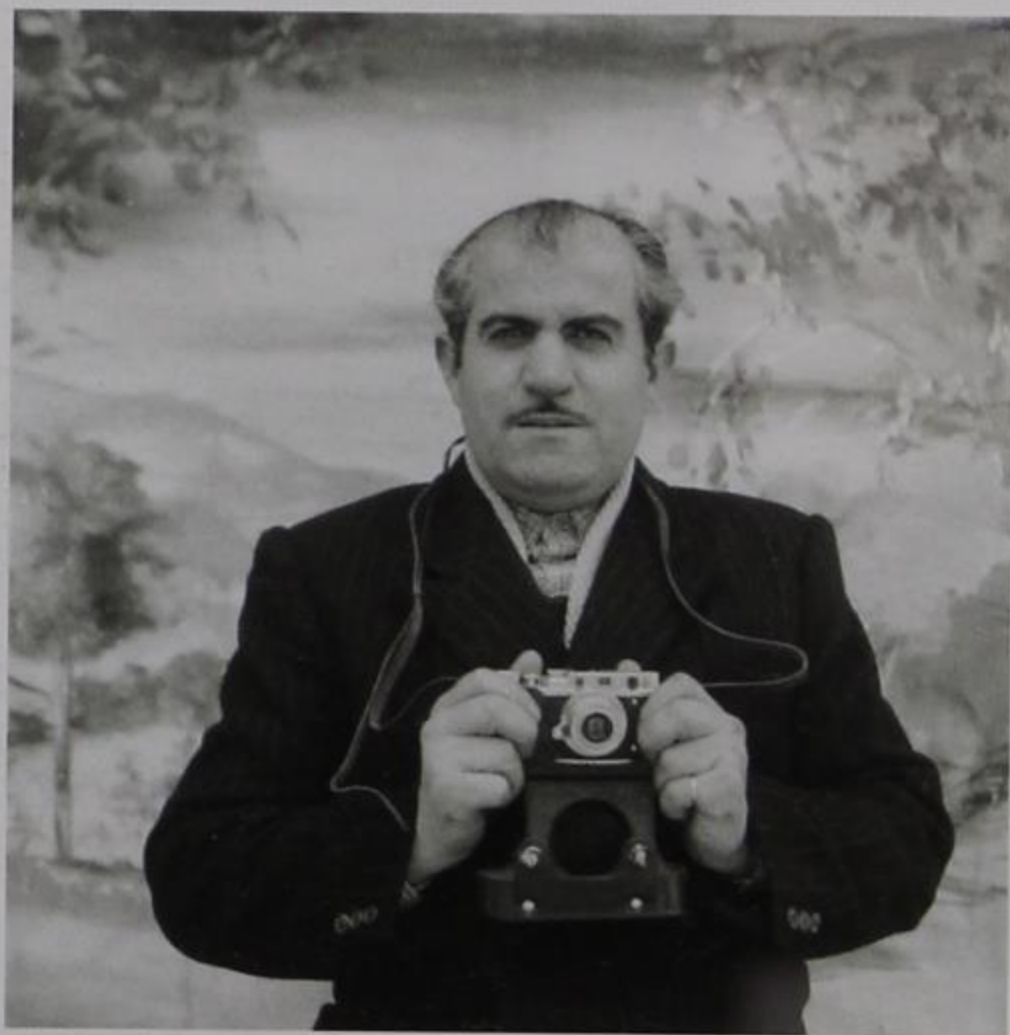
Εικ. 3. Πύργος Καρδίτσας, Κιέριον. Πάνω δεξιά η επιγραφή χρονολογίας παλαιού καμπαναριού. Κάτω το σύνολο παλαιάς εκκλησίας με το καμπαναριό και της νέας με ...μπαλκόνια και το νέο γίγαντα κωδωνοστάσιο.

(Φωτ. Άγγελου Σινάνη, Κυριακή 10 Μαΐου 2009).

Domnul Fotograf...

του Κώστα Γ. Τζιμούλη

Domnul Fotograf δηλαδή «ο κύριος φωτογράφος». Έτσι προσφωνούσαν τον πατέρα μας Γιώργο Τζιμούλη (1911-1980), οι Ρουμάνοι κάτοικοι του Maneciu - Ungureni (Μανέτσιου - Ουνγκουρένι) όταν έρχονταν να του ζητήσουν να τους βγάλει την αναμνηστική τους φωτογραφία.



Μανέτσιου - Ουνγκουρένι 1955 -'56. Ο Γιώργος Τζιμούλης ποζάρει με μία από τις μηχανές του, με φόντο το ζωγραφισμένο τοπίο με τις σιμίδες.

Ο κυρ Γιώργης έμαθε την τέχνη της φωτογραφίας στο Zgorzolets (Ζγκορζολέτς) της Πολωνίας όπου βρέθηκε μετά τα γεγονότα του εμφυλίου το 1949.

Επιστρατευμένος στον Δημοκρατικό Στρατό στη δύνη των τελευταίων συγκρούσεων τραυματίστηκε από ελεύθερο σκοπευτή στο κεφάλι, μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο των ανταρτών στο Γράμμο, χειρουργήθηκε και μαζί με άλλους τραυματίες του μετώπου οδηγήθηκαν με πλοίο από την Αλβανία μέσω Γιβραλτάρ & Μάγχης σε νοσοκομείο της Πολωνίας για περαιτέρω θεραπεία και ανάρρωση.

Εκεί το νεοσύστατο σοσιαλιστικό Πολωνικό κράτος έδωσε τη δυνατότητα απασχόλησης στους τραυματίες πολιτικούς πρόσφυγες να μάθουν κάποια χρήσιμη τέχνη. Εκείνος επέλεξε τη φωτογραφία. Εκεί μυήθηκε στα μυστικά της ασπρόμαυρης φωτογραφίας, της λήψης και του σκοτεινού θαλάμου.

Όταν μετά από τρεισήμισι χρόνια επανενώθηκε η οικογένεια στη Florica (Φλορίκα) κοντά στην πόλη Pitesti (Πιτέστι) της νοτιοκεντρικής Ρουμανίας, αντικρίσαμε ένα πατέρα καλοζωισμένο και ευτραφή, ενώ η ασθενής παιδική μας μνήμη θυμόταν έναν άντρα ψηλό και ξερακιανό. Στον ώμο του είχε περασμένη επιμελώς μέσα στη δερμάτινη θήκη της μια φωτογραφική μηχανή. Ήταν μιά διοπτική Rolley Flex 6x6.

Στη Φλορίκα άρχισε να ασκεί τη νέα του τέχνη εξυπηρετώντας αποκλειστικά την ελληνική κοινότητα των πολιτικών προσφύγων που αποτελούνταν από 3.000 περίπου χιλιάδες άνδρες, γυναίκες, παιδιά.

Ήταν ο μόνος φωτογράφος. Δεν διέθετε εργαστήριο, αυτό που λέμε «στούντιο» εξοπλισμένο με φώτα, φλας, τρίποδα, αξεσουάρ και φόντα. Φωτογράφιζε αποκλειστικά στο φως της ημέρας και εμφάνιζε αργά τα βράδια τα φιλμ και έκανε τις εκτυπώσεις του στον αυτοσχέδιο εκτυπωτή (σύστημα contact) που είχε στήσει σε μια γωνιά στην κουζίνα του διαμερίσματός μας. Αυτός ήταν ο σκοτεινός του θάλαμος. Από αυτόν το θάλαμο είδαν το φως της ημέρας χιλιάδες ενσταντέ προσώπων που είχαν για κύριο προορισμό τη μητέρα πατρίδα και τις άλλες τότε σοσιαλιστικές χώρες όπου υπήρχαν πολιτικοί πρόσφυγες, συγγενείς, παιδιά, γονείς, φίλοι, συναγωνιστές και συντρόφοι.

Ήταν σε εξέλιξη ακόμα η εποχή της μεγάλης αναζήτησης για την επανασύνδεση με τα αγαπημένα πρόσωπα, με όποιο τρόπο διέθεται ο καθένας, αναζητώντας την πληροφορία για τον τόπο τη διεύθυνση από κοινούς γνωστούς, υπεύθυνες αρχές, ώσπου να σταλεί το πρώτο γράμμα.

Η κάθε ένθετη φωτογραφία που συνόδευε τα πρώτα αυτά γράμματα, επικοινωνούσε συναισθήματα, άλλοτε αισιόδοξα όπως... να είμαστε καλά, ζωντανοί, υγιείς, αρτημελείς και άλλοτε πικρά όπως... «επέζησα» αλλά... με ένα πόδι ή χέρι και το χειρότερο ήταν όταν κάποιος δικός τους έλειπε από το πλάνο.



Φλορίκα 1953 -'54. Από αριστερά επάνω: Θανάσης Βασιλούλης, Γιάννης Καναβός, Μιχάλης Λέκκας και κάτω αριστερά: Βασίλης Βασιλούλης, κάποιο άγνωστο νήπιο και Στέργιος Τζιμούλης, με φόντο τα κτίρια που διέμεναν οι πολιτικοί πρόσφυγες.

Ο κυρ Γιώργης με τις φωτογραφίες του, ασυναίσθητα και με την παραστατικότητα που διαθέτει η εικόνα συνέβαλε σημαντικά σ' αυτήν την επανασύνδεση - πληροφόρηση.

Λίγα χρόνια μετά όταν οι αρμόδιες αρχές αποφάσισαν να χωρίσουν σε μικρότερες ομάδες την κοινότητα των πολιτικών προσφύγων της Φλορίκας, ο κυρ Γιώργης μαζί με την οικογένειά του βρέθηκε στο Μανέτσιου - Ουγγουρένι, της περιφέρειας Ploiesti (Πλοέστι).

Εκεί εργάζεται στο εργοστάσιο ξυλείας της περιοχής και παράλληλα στον ελεύθερο χρόνο και τα Σαββατοκύριακα δουλεύει και τη φωτογραφία.

Στήνει τον σκοτεινό του θάλαμο στο μικρότερο από τα τρία δωμάτια που παραχωρήθηκαν στην οικογένειά του και παράγγειλε σε κάποιον ζωγράφο της κοντινής πόλης Valeni de Munte (Βαλένι ντε Μούντε) ένα φόντο σε καραβόπανο 2,5 x 2,5 μ. Ήταν ένα ασπρόμαυρο τοπίο με σιμίδες. Τον βοηθούσε αυτό στο να υπάρχει μόνιμα πίσω από τα πρόσωπα που φωτογράφιζε έξω από τη τζαμαρία του σπιτιού μία ψευδαίσθηση υπαίθρου.

Τότε φρόντισε να αποκτήσει τον πρώτο του μεγεθυντήρα για φιλμ 35 mm που παράγγειλε

σε συνάδελφό του που του τον έφερε από την Τσεχοσλοβακία, μάρκας «Meopta», «made in Czechoslovakia». Αγόρασε δύο ακόμα μηχανές: μια Γερμανική Bessa της Voigtlander με φυσούνα για format 6x9 cm και μια Ρώσικη Φοτοκορ επίσης με φυσούνα για format 10x12,5 cm που έπαιρνε αποκλειστικά γυάλινα αρνητικά (πλάκες).

Ο εξοπλισμός συμπληρώθηκε και με κάποιο ξύλινο τρίποδο.



Χειμώνας του 1954 -'55. Ο Γ. Τζιμούλης ντυμένος ζεστά και με τον αστρακάν σκούφο του, στα περίχωρα της πόλης Sibiu (Σιμπίου) όταν πήγε εκεί να παραλάβει την μεγεθυντική μηχανή Meopta.

Τώρα ο πανικός των πρώτων χρόνων κόπασε, οι ρυθμοί έγιναν πιο χαλαροί οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν προσαρμοστεί για τα καλά στη νέα «μητριά» πατρίδα, και αφοσιώθηκαν στις δουλειές τους. Τα «παιδιά των παρτιζάνων» (copiii partizanilor) όπως αποκαλούσαν οι φίλοι Ρουμάνοι τα παιδιά των πολιτικών προσφύγων παρακολουθούσαν τα μαθήματά τους στα σχολεία της χώρας (δημοτικά, επαγγελματικές σχολές, λύκεια, πανεπιστήμια).

Οι φωτογραφίες του κυρ Γιώργη είναι πλέον πιο επαγγελματικές, λόγω του μεγεθυντήρα που προσφέρει τη δυνατότητα τώρα και για άλλα μεγέθη φωτογραφιών εκτός από 6x6 cm. Οι ενδιαφερόμενοι έρχονται με τα καλά τους να βγάλουν αναμνηστικές φωτογραφίες, την Κυριακή, στις γιορτές, επετείους, εκδρομές.

Ζευγαράκια νεαρών Ρουμάνων αναζητούν τον «Grecul domnui fotograf» (τον Έλληνα κύριο φωτογράφο) να εγκλωβίσει για πάντα μέσα στο κάδρο του τον έρωτά τους. Έξτρα γι' αυτούς τύπωνε και μερικές φωτογραφίες με μάσκα στο σχήμα καρδιάς.

Τον καλούν να φωτογραφίσει κάποια γιορτή ή εκδήλωση και ακόμα απροσδόκητα κάποιο νεκρό που οι συγγενείς ποζάρουν γύρω από το φέρετρο ως ύστατη ανάμνηση πριν το κατευόδιο.



Μανέτσιου - Ουνγκουρένι, Πρωτομαγιά του 1956. Εδώ ο Γ. Τζιμούλης φωτογράφησε τον εορτασμό της 1ης του Μάη από τους μαθητές - πιονιέρους, που κρατούν φωτογραφίες του Γκεόργκε Γκεοργκίου Ντες και πλακάτ που σε μετάφραση γράφει «Ζήτω η 1η του Μάη η Διεθνής ημέρα αυτών που εργάζονται».

Έτσι ο φωτογράφος Γεώργιος Τζιμούλης του Αλκιβιάδη ή Σίμος συγκέντρωσε με τα χρόνια, στις κούτες του ένα αρχείο από χιλιάδες αρνητικά κυρίως με κόσμο και πρόσωπα από την κοινότητα των ελλήνων πολιτικών προσφύγων.

Δυστυχώς απ' όλα αυτά τα φιλμς και πλάκες, κράτησε ο ίδιος κυρίως τα αρνητικά προσώ-



Φωτογραφία του Γ. Τζιμούλη. **Μανέτσιου - Ουνγκουρένι, 1956 - '57.** Νεκρή γυναίκα έξω από το σπίτι της στην ελληνική παροικία, πλαισιωμένη από συγγενείς και φίλους, πριν το ύστατο αντίο.

πων του στενού οικογενειακού και συγγενικού περιβάλλοντος, κάποιων συγχωριανών και απειροελάχιστα τρίτων.

Έκανε αυτό το ξεκαθάρισμα όταν φεύγαμε από τη Ρουμανία για να επαναπατριστούμε το καλοκαίρι του 1958. Ίσως έκρινε ότι του ήταν άχρηστα πια όλα αυτά τα αρνητικά ή ίσως να φοβήθηκε τη λογοκρισία των αρχών του τότε Ελληνικού κράτους που κάθε άλλο παρά ευμενώς ήταν διατεθειμένο απέναντί του.

Στο χωριό πλέον ασχολήθηκε ελάχιστα με την τέχνη του φωτογράφου.

Η έλειψη ρεύματος δεν του επέτρεπε, να έχει σκοτεινό θάλαμο. Έτσι ότι φωτογραφίες τραβούσε τις έστελνε για εμφάνιση και εκτύπωση στην Κόνιτσα. Αυτό στάθηκε δυσχερές, χρονοβόρο και τελικά ασύμφορο. Άλλωστε είχε μαζί με τη γυκαίκα του Ελευθερία και τα τέσσερα από τα πέντε επαναπατρισθέντα παιδιά του, πολύ δουλειά στα χέρσα χωράφια, τ' αμπέλια, τα πεζούλια τα σπίτια, και το βιός.

Κάπως έτσι τέλειωσε η καριέρα ως φωτογράφου του κυρ Γιώργη. Μοιάζει αυτή η περίοδος των οκτώ - δέκα χρόνων σαν μια παρένθεση. Από μάστορας - χτίστης και αγρότης... φωτογράφος και πάλι μάστορας - αγρότης.

Ακόμα πρέπει να ειπωθεί ότι διετέλεσε επιτυ-

χημένος κατά γενική ομολογία πρόεδρος της κοινότητας Δροσοπηγής, καθαιρέθηκε το 1967 από το αξίωμα και φυλακίστηκε από τη χούντα των Συνταγματαρχών. Ας είναι...

Πατέρα... σου χρωστούσα αυτό το μικρό αφιέρωμα.

Εσύ με πρωτομήσες σ' αυτή τη γοητευτική ασπρόμαυρη τέχνη που αργότερα μου χρησίμευσε τόσο πολύ στη δουλειά μου.

Ακόμα θυμάμαι την αίσθηση του πρώτου «κλικ» της μηχανής που μου εμπιστεύτηκες, και τη χαρά που ένιωσα όταν είδα κάτω από το κόκκινο αχνό φως του σκοτεινού θαλάμου να σιγοεμφανίζεται σαν μέσα από ομίχλη στα υγρά της, η πρώτη μου φωτογραφία.

Επίσης θυμάμαι πως καμάρινα σαν γύφτικο σκερπάνι (ο γιός του φωτογράφου βλέπεις) μπρος στους εντεκάχρονους συνομήλικούς μου όταν μου δάνειζες την 6x9 Bessa και φωτογραφίζαμε ο ένας τον άλλον στο κοντινό δάσος, κι ακόμα κρυμμένοι μέσα στις φυλλωσιές και από απόσταση για να μη μας πάρουν χαμπάρι, επιχειρούσαμε να αποθανάτισουμε φωτογραφικά τα μεγαλύτερα κορίτσια που κολυμπούσαν ημίγυμνα στον ποταμό Teleajen (Τελεάζεν) με παταγώδη βεβαίως αποτυχία και με εξαιρετικό «φλου» λόγω ταραχής.

Πατέρα... πρέπει να ξέρεις ότι στα διάφορα σπίτια στην Αθήνα που έμενα και μένω πάντα στήνω και διατηρώ ακόμα σκοτεινό θάλαμο πλήρως εξοπλισμένο. Ακόμα και τώρα που η ψηφιακή φωτογραφία υποσκελίζει την παλιά ασπρόμαυρη τέχνη ο σκοτεινός μας διαθέτει πέντε μεγεθυντήρες - εκτυπωτές μεταξύ αυτών και η δική σου Meopta που είναι ακόμα σε χρήση από την εγγονή σου Ιφιγένεια.

Οι μηχανές σου αντίκες πια, στολίζουν ένα ράφι του εργαστηρίου μας ως παλαιά ακριβά κειμήλια, μαζί και το κοπτικό - μαχαίρι φωτογραφιών συριτωτής ούγιας, μάρκας «Perfect».

Σ' ευχαριστώ για όσα μου έμαθες και μου προσέφερες σαν πατέρα.

Τέτοιες ομολογίες κι άλλες όπως πατέρα σ' αγαπώ, πατέρα σ' ευγνωμονώ, πατέρα συγγνώμη, δεν ειπώθηκαν ποτέ και στην ώρα τους.

Τώρα έστω με καθυστέρηση, που κοντεύω στη ηλικία που εσύ έφυγες δεν έχω κανένα πρό-

βλημα να σου τα πω όλα αυτά μαζεμένα με άνεση και γενναιοδωρία χωρίς συστολές και αναστολές.

Θα περιοριστώ όμως στις συγγνώμες που δεν σου ζήτησα και με βαραίνουν έστω και αν αφορούν την παιδική και εφηβική μου ηλικία.

...Συγγνώμη που όταν ήρθες να μας συναντήσεις στη Φλορίκα μου έκανες τόσο κακή εντύπωση που ντράπηκα για το ευτραφές παράστημά σου. Βλέπεις η μέχρι τότε σοσιαλιστική μου παιδεία μέσα από τις προπαγανδιστικές γελιογραφίες ταύτιζε όλους τους «χοντρούς» με τους κακούς μπουρζουάδες και καπιταλιστές «που πίνουν το αίμα των λαών». Το ξεπέρασα όμως αργότερα όταν σιγά σιγά ανακάλυπτα τις αρετές σου πατέρα, αλλά κυρίως (και αυτό με παρηγόρησε αφάνταστα) όταν διαπίστωσα ότι πολλοί από τους τότε Κομμουνιστές ηγέτες που έβλεπα στα τεράστια πανό των επετειακών εορτών ήταν επίσης ευτραφείς.

...Συγγνώμη ακόμα που σε πίκρανα με την αντίδρασή μου όταν δεν μου έφερε από το παζάρι της Κόνιτσας το καρό με ασπρόμαυρα μεγάλα νταμάκια, «αλά Τζέιμς Ντήν» πουκάμισο που σου είχα παραγγείλει και που προφανώς δε βρήκες, κι αντ' αυτού μου αγόρασες ένα άλλο με μικρότερα νταμάκια που δεν μου άρεσε. Ακόμα ντρέπομαι για τη σκηνή που σου έκανα.

...Συγγνώμη γιατί από αφηρημάδα έχασα στον εθνικό κήπο στο Ζάπειο, μία από τις μηχανές σου την «Zorkh C» δώρο του θείου Παύλου από την Τασκένδη που μου είχες δώσει όταν κατέβηκα στην Αθήνα να δοκιμάσω την τύχη μου. Την απώλεια αυτή ουδέποτε την ομολόγησα, αλλά ήξερα πολύ καλά ότι το κατάλαβες από τα μισόλογά μου όταν η κουβέντα το έφερε... και δεν είπες τίποτα γιατί ήσουν ένας καλοσυνάτος και ευγενής πατέρας.

...Συγγνώμη που όταν έφυγες τόσο νωρίς, δεν ήμουν δίπλα σου να σου κρατώ το χέρι.

Τέλος να ζητήσω συγγνώμη και από τους φίλους αναγνώστες αυτού του κειμένου κατ' αρχήν για την έκτασή του, και ειδικά για το συναισθηματικό, προσωπικό και εξομολογητικό ύφος του.

Αθήνα, Ιούλιος '09

ΦΩΤΟΘΗΚΗ



Φωτογραφία του Γ. Τζιμούλη. Από γυάλινο αρνητικό - 1955-'56 Μανέτσιου Ουγκουρέν Ρουμανία. Στο κέντρο ο Δημήτρης (Τάκης) Κουτολούλης με τη γυναίκα του Κυράτσω (δεξιά) και το γιό τους Σωκράτη (αριστερά).



Φωτογραφία του 1949. Η Αλεξάνδρα Κουτρουμπίνα (Τσιράπω) στο κατώφλι του σπιτιού της, ανάμεσα σε στρατιώτες του τακτικού Στρατού. Το σπίτι της λόγω της θέσης του επικηρύσσονταν συχνά ως κατάλυμα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου είτε από τον τακτικό Στρατό, είτε από τους αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού. Στο πίσω μέρος της φωτογραφίας αναγράφεται το εξής: «Ενθύμιο για τη γιαγιά Αλεξάνδρα Κουτρουμπίνα 20/4/49.



Φωτογραφία του 1949 - 1950. Ο Κώστας Τζιμούλης (πάππος Τσέλιος) ανάμεσα σε 2 στρατιώτες και κάποιον πιθανόν Καντιώτη, μπροστά στο «πληγωμένο από τον εμφύλιο Σχολείο του Χωριού μας. Διακρίνουμε σπασμένα τα πορτοπαράθυρα και σβησμένα με ασβέστη συνθήματα του Δημοκρατικού Στρατού, Δ.Σ. (επάνω δεξιά).

Οι δραστηριότητες της Αδελφότητάς μας

Ανανέωση ύλης στην ιστοσελίδα μας

Πριν μερικούς μήνες ανανεώθηκε η ιστοσελίδα μας στο INTERNET.

Προστέθηκαν νέες ενότητες (Αδελφότητα, Δραστηριότητες, Συνδέσεις, Δροσο - blog) και έγιναν μερικές τροποποιήσεις σε κείμενα.

Με την δημιουργία του blog υπάρχει πλέον η δυνατότητα να αναρτώνται νέα, φωτογραφίες πρόσφατων εκδηλώσεων, σχόλια, κείμενα από το βιβλίο, διάλογοι κ.α.

Με την ενότητα «Συνδέσεις» δίνεται η δυνατότητα της εύκολης πρόσβασης σε άλλες ιστοσελίδες που έχουν ενδιαφέρον και σχέση με το χωριό μας.

Έτσι πιστεύουμε ότι με τις παραπάνω αλλαγές η σελίδα μας έγινε πληροφοριακά πληρέστερη, πιο εύχρηστη για τον επισκέπτη αλλά και πιο χρήσιμη – ως ενημερωτικό εργαλείο – για την Αδελφότητα.

Ξενώνας

Συνεχίζοντας την προσπάθεια το Δ.Σ., σε συνεργασία με τον μηχανικό κ. Στρατσάνη, στον οποίο ο Δήμος Μαστοροχωρίων είχε αναθέσει την σύνταξη της στατικής μελέτης του ξενώνα, ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες προέγκρισης τόσο από την Πολεοδομία Κόνιτσας, όσο και από τον Ε.Ο.Τ και είναι έτοιμος ο φάκελος προκειμένου να ενταχθεί η κατασκευή του Ξενώνα σε πρόγραμμα χρηματοδότησης (Αναπτυξιακός νόμος). Μένει σε μας τους Καντσιώτες να πιστέψουμε ότι μπορούμε να κάνουμε αυτό το τόσο σημαντικό και απαραίτητο έργο για το χωριό μας.

Για το όλο θέμα πρέπει να παρθούν τελικές αποφάσεις στην Γενική Συνέλευση τον Αύγουστο στο χωριό.

Αιμοδοσία

Στις 22/2/06 πραγματοποιήθηκε αιμοδοσία της παροικίας Θεσσαλονίκης στο Νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ.

Αίμα έδωσαν οι:

Σπέλλας Κώστας, Μουκούλης Κήρυκας, Ιωαννίδης Αλέκος, Γκαμπράνης Νίκος, Κοτολούλης Γεώργιος, Σπέλλα Ράνια του Κωνσταντίνου, Κοτολούλης Χρήστος του Γεωργίου (2 φορές 22/1 & 28/5/09), Ρέβας Ιωάννης, Wachtang Kikvadze (φίλος του Ρέβα Γιάννη), Sutigscvili Beka (φίλος του Ρέβα Γιάννη).

Προσήλθε αλλά κρίθηκε ότι δεν πρέπει να δώσει αίμα και η Σπέλλα Μάγδα του Δημητρίου.

Αίμα έδωσε επίσης στις 3/12/08, στο Νοσοκομείο Καστοριάς, για λογαριασμό της Τράπεζας Αίματος της Αδελφότητας, Καρράς Αθανάσιος.

Μέσω των δύο Τραπεζών αίματος της Αδελφότητας εξυπηρετήθηκαν όλες οι ανάγκες των συγχωριανών μας για αίμα που προέκυψαν μέχρι σήμερα.

Ο χορός της Αδελφότητας - Αθήνας

Με πολύ κέφι και χορό και όπως πάντα με τον Ν. Φιλιππίδη στο κλαρίνο, οι Καντσιώτες της πρωτεύουσας πραγματοποίησαν τον ετήσιο χορό της Αδελφότητας στην Αθήνα την Κυριακή 22 Φεβρουαρίου '09. Ο χορός έλαβε χώρα σε αίθουσα του ξενοδοχείου STANLEY και συνολικά παρευρέθηκαν σε αυτόν 126 χωριανοί και φίλοι του χωριού. Στα αξιοσημείωτα της ημέρας συγκαταλέγεται η συγκινητική παρουσία μεγάλης παρέας από την Καντσιώτικη παροικία Τυρνάβου, η οποία ήρθε και διαλυκτέρευσε επί τούτου στην Αθήνα.

Επικοινωνία

Απαντητικές επιστολές και ευχαριστίες για την αποστολή του ημερολογίου μας 2009 και του 11ου τεύχους του περιοδικού μας «Τα Καντσιώτικα» έστειλαν οι:

Γασούλας Κωνσταντίνος
Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας

Παντούλας Μιχάλης
Βουλευτής Ιωαννίνων

Εξάρχου Χαράλαμπος
Δήμαρχος Κόνιτσας

Σωκράτης Μιχ. οικονόμου
Συνταξιούχος δάσκαλος

Δημοσιεύματα - αφιερώσεις για το χωριό μας

Εφημερίδα Ιωαννίνων "ΠΡΩΪΝΟΣ ΛΟΓΟΣ"

Αναφορά σε περίοπτη θέση, στο φύλλο της 11ης Ιανουαρίου 2009, με τίτλο **"Το νέο ημερολόγιο της Αδελφότητας Δροσοπηγιωτών"** έκανε η τοπική καθημερινή εφημερίδα των Ιωαννίνων, με την ευκαιρία της κυκλοφορίας του ημερολογίου μας 2009 και του 11ου τεύχους του περιοδικού μας **«Τα Καντσιώτικα»**.

Επίσης δημοσίευσε αρκετές φορές σε επόμενα φύλλα της, φωτογραφίες από το ημερολόγιο και το περιοδικό μας. Ευχαριστούμε την εφημερίδα για την πρωτοβουλία της αυτή.

Παραθέτουμε το πλήρες κείμενο του δημοσιεύματος:

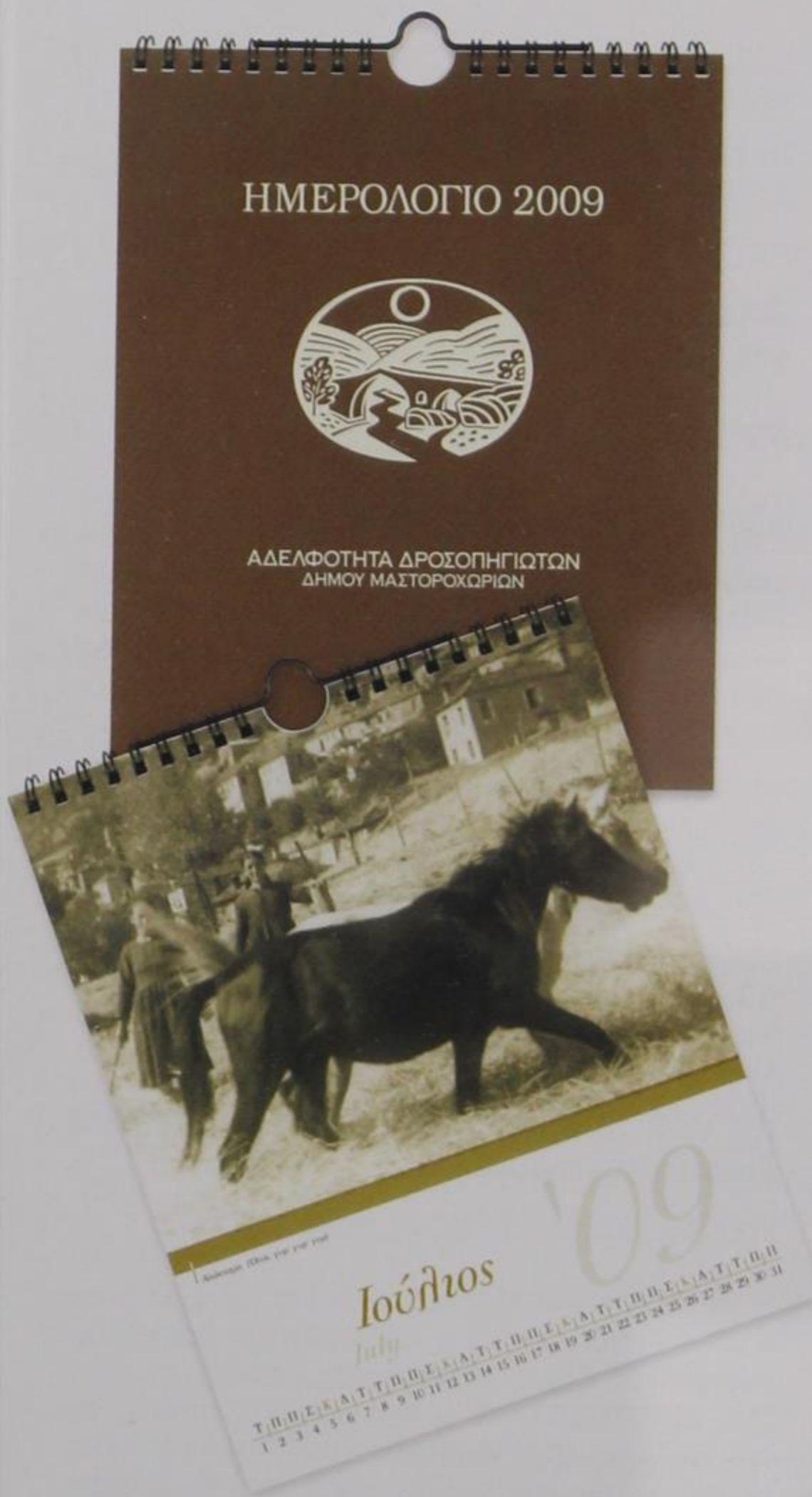
Το νέο ημερολόγιο της Αδελφότητας Δροσοπηγιωτών

Εμπνευσμένο από τη ζωή στο Κάντσικο

Ένα εξαιρετικό Ημερολόγιο για το νέο έτος εξέδωσε πρόσφατα η Αδελφότητα Δροσοπηγιωτών του Δήμου Μαστοροχωρίων.

Στις 32 σελίδες του ο αναγνώστης μπορεί να δει πολλές φωτογραφίες από τη ζωή στην περιοχή του Κάντσικου κατά το παρελθόν, στοιχεία που δείχνουν τον πολιτισμό και την κουλτούρα των ανθρώπων. Άλλωστε, θεματικός άξονας του νέου ημερολογίου είναι η καθημερινή και επαγγελματική ζωή του μεταπολεμικού Κάντσικου.

Όπως αναφέρεται και στον πρόλογο του ημερολογίου «η επιλογή του υλικού δεν είναι πιεστικό αποτέλεσμα φυσιολατρικού κορεσμού από ημερολόγια προηγούμενων ετών, ούτε το κίνητρο της πρωτοτυπίας. Είναι ένα αφιέρωμα - φόρος τιμής στους ανθρώπους του μόχθου και της εργασίας του τόπου μας».



Η Αδελφότητα των Δροσοπηγιωτών ιδρύθηκε το 1976 στην Αθήνα και κύριος σκοπός της είναι η διατήρηση των ηθών και εθίμων και της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, αλλά και η ευαισθητοποίηση των νέων στις αξίες των προγόνων τους. Η Αδελφότητα διατηρεί πάνω από 300 ενεργά μέλη και διοικείται από ένα 5μελές Δ.Σ., που εκλέγεται κάθε τρία χρόνια. Σε αυτά τα 30 και πλέον χρόνια της ύπαρξής της η Αδελφότητα λειτουργεί από το 2003 δύο τράπεζες αίματος στο ΠΓΝ Ιωαννίνων και στο ΑΧΕΠΑ της Θεσσαλονίκης, έχει δημιουργήσει

και διατηρήσει αρχείο με φωτογραφίες και ιστορικό υλικό του χωριού, διοργανώσει τριήμερο πανηγύρι από τις 14 έως τις 16 Αυγούστου, κάθε χρόνο με παραδοσιακή μουσική και πολλές θερινές πολιτιστικές εκδηλώσεις στο χωριό.

Μάλιστα, ένα χαρακτηριστικό του πόσο σοβαρά έχουν πάρει τη δουλειά τους οι άνθρωποι της Αδελφότητας είναι και η ύπαρξη ιστοσελίδας (www.drosorigi.com).

Εφημερίδα «ΠΡΩΪΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
Σάββατο 10 - Κυριακή 11 Ιανουαρίου 2009 (σελ.6)

Θερμές ευχαριστίες

Το Δ.Σ της Αδελφότητας ευχαριστεί θερμά:

- Τον συγχωριανό μας Ζηκούλη Σταύρο
- Την Προοδευτική Ένωση Πυρσόγιαννης
- Τον Πολιτιστικό Σύλλογο Βούρμπιανης για το αρχειακό υλικό που προσέφεραν στην Αδελφότητα.

Το Δ.Σ. ευχαριστεί επίσης τα παρακάτω μέλη και φίλους για την οικονομική ενίσχυση που προσέφεραν στην Αδελφότητα.

- Τους Δασκάλους: Γκιόκα Νικόλαο με το ποσό των 100 €, Αναγνωστόπουλο Ανδρέα με το ποσό των 50 €, Γουνόπουλο Χρήστο με το ποσό των 50 € & Στασινό Δημήτριο με το ποσό των 50 €.
- Τον Οδοντίατρο από την Κόνιτσα Χατζή Κώστα με το ποσό των 100 €.
- Τον συγχωριανό μας Δημητρούλη Νίκο από το Καναδά με το ποσό των 200 \$.
- Τη συγχωριανή μας: Τσιγκούλη - Τσιούπα Αλεξάνδρα από την Αμερική με το ποσό των 200 \$.
- Τη συγχωριανή μας: Τσιγκούλη - Μπόροντα Σοφία από τον Τύρναβο με το ποσό των 50 €.

Μια διόρθωση: στο προηγούμενο 11ο τεύχος του περιοδικού μας, στη σελ. 34, αντί Καρανικούλη Μαρία, είναι η Καρανικούλη Κατερίνα.

Προγράμματα εθελοντικής εργασίας

Για ακόμη μία χρονιά η Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΕΛΙΞ διοργανώνει προγράμματα εθελοντικής εργασίας στο χωριό μας. Συνολικά σχεδιάζονται τα εξής δύο προγράμματα:

ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ I

Περίοδος: 20/07 έως 05/08/09

ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ II

Περίοδος: 06/08 έως 22/08/09

που θα έχουν ως αντικείμενο την ολοκλήρωση της αποκατάστασης του ξωκλήσιού του Αγίου Αθανασίου (εργασία που ξεκίνησε το περασμένο καλοκαίρι) απομακρύνοντας το σοβά από το εξωτερικό και αποκαλύπτοντας την πέτρινη τοιχοποιία. Στη συνέχεια θα γίνει νέο αρμολόγημα της εκκλησίας, ενώ θα πραγματοποιηθούν και εργασίες συντήρησης στο μονοπάτι που οδηγεί στην Λιάσκα. Σε καθένα από αυτά θα συμμετέχουν περίπου 15 εθελοντές – Έλληνες και ξένοι – οι οποίοι θα διαμένουν σε υπνοσάκους στο Σχολείο του χωριού. Εμείς εκφράζουμε την ικανοποίηση μας, που και φέτος η οργάνωση ΕΛΙΞ επέλεξε το χωριό μας για τις δράσεις της και προσμένουμε να υποδεχτούμε με χαρά τα παιδιά, που θα εργαστούν στην Δροσοπηγή. (Κόστος συμμετοχής: 100 €/ τηλ. 210 38 25 506, www.elix.org.gr).

Βασίλης Θ. Ζιώγας

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας παροτρύνει τους νέους του χωριού μας να συμμετάσχουν στην προσπάθεια συγκέντρωσης και καταγραφής ιστορικού, λαογραφικού και εν γένει πολιτιστικού υλικού μέσα από τις αφηγήσεις και μνήμες των παλαιότερων συγχωριανών μας, ώστε να δημιουργηθεί μια παρακαταθήκη μνήμης και αυτογνωσίας για τις νεότερες και μελλούμενες γενεές.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Σε Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας

Καλούνται οι χωριανοί να παρευρεθούν,
την **Κυριακή 16 Αυγούστου 2009** και **ώρα 10:00 π.μ.**
στη Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας,
η οποία θα πραγματοποιηθεί στο Δημοτικό Σχολείο
του χωριού μας, προς εξέταση των παρακάτω θεμάτων.

Θέματα Ημερήσιας Διάταξης

1. Γενική ενημέρωση για τις δραστηριότητες και τους μελλοντικούς στόχους του Δ.Σ. της Αδελφότητας.
2. Οικονομικός απολογισμός για το χρονικό διάστημα Αύγουστος 2008 - 2009.
3. Συζήτηση και λήψη απόφασης για την ευθύνη διαχείρισης των εσόδων από την ενοικίαση των ιδιόκτητων βοσκοτόπων του χωριού μας.
4. Συζήτηση και λήψη αποφάσεων επί άλλων θεμάτων, που τυχόν θα προτείνει η Γενική Συνέλευση.

Η παρουσία όλων θεωρείται απόλυτα απαραίτητη.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος
Κοτολούλης Γεώργιος



ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΔΡΟΣΟΠΗΓΙΩΤΩΝ
ΔΗΜΟΥ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ

Μάνου Κατράκη 28, 56533 Πολίχνη, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 587972, Fax: 2310 608957
www.drosopigi.com - email: info@drosopigi.com